Latvijas Lauksaimnieks.

Nr. 9. 27. gads. 1. maijâ 1933.

IMPERIAL MYCOLOGICAL INSTITUTE 10 DEC. 1933

Dſihwas barotas zuhkas

un labi turetus jehrus un aitas

peenems eksportam ſchahdâs ſtazijâs un deenâs:

Turpat peenems komiſijâ labi turetus leellopus.

Aiſputê — 4., 11., 18. maijâ, 1. junijâ.
Aknistê — 2., 16., 30. maijâ.
Alſungâ — 6., 20. maijâ, 3. junijâ.
Auzê — 11. maijâ.
Balwos — 5., 19. maijâ, 2. junijâ.
Bahrtâ — 9., 23. maijâ.
Bauſkâ — 8., 22. maijâ.
Behnê — 4., 18. maijâ, 1. junijâ.
Behrſpilî — 12., 26. maijâ.
Bikſtos — 13., 27. maijâ.
Zeſwainê — 3., 10., 17., 24., 31. maijâ.
Daudſewâ — 8., 22. maijâ.
Daugawpilî — 3., 17., 31. maijâ.
Dundagâ — 15., 29. maijâ.
Durbê — 5., 12., 19., 26. maijâ, 2. junijâ.
Eglainê — 4., 18. maijâ, 1. junijâ.
Geidanos — 2., 16., 30. maijâ.
Ilmajâ — 5., 19. maijâ, 2. junijâ.
Indrâ — 6., 20. maijâ, 3. junijâ.
Jahnukrogâ — 9., 23. maijâ.
Jaunkalſnawâ — 6., 13., 20., 27. maijâ, 3. jun.
Jumprawâ — 15., 29. maijâ.
Jaungulbenê — 2., 9., 16., 23., 30. maijâ.
Kalwenê — 12., 26. maijâ.
Kandawâ — 11. maijâ.
Kahrſawâ — 2., 16., 30. maijâ.
Kotneſê — 4., 18. maijâ, 1. junijâ.
Kraſlawâ — 5., 19. maijâ, 2. junijâ.
Kreplinos — 2., 16., 30. maijâ.
Kruſtpilî — 3., 17., 31. maijâ.
Kuldigâ — 11. maijâ.
Leelwahrdê — 12., 26. maijâ.
Leepajâ — 2., 9., 16., 23., 30. maijâ.
Ligatnê — 11. maijâ.
Litenê — 6., 20. maijâ, 3. junijâ.
Liwanos — 5., 12., 19., 26. maijâ, 2. junijâ.
Ludſâ — 13., 27. maijâ.
Madonâ — 4., 11., 18. maijâ, 1. junijâ.
Maltâ — 4., 18. maijâ, 1. junijâ.
Mahrzeenâ — 5., 12., 19., 26. maijâ, 2. junijâ.
Meitenê — 10., 24. maijâ.
Meſchwidos — 10., 24. maijâ.
Neretâ — 10., 24. maijâ.
Nizgalê — 5., 19. maijâ, 2. junijâ.
Plawinâs — 15., 29. maijâ.
Preekulê — 8., 15., 22., 29. maijâ.
Rengê — 5., 12., 19., 26. maijâ, 2. junijâ.
Rehſeknê I. — 11. maijâ.
Ruzawâ — 4., 18. maijâ, 1. junijâ.
Rugajos — 3., 17., 31. maijâ.
Ruſchonos — 3., 17., 31. maijâ.
Sakâ — 5., 19. maijâ, 2, junijâ.
Saldû — 2., 9., 16., 23., 30. maijâ.
Sehlpilî — 12., 26. maijâ.
Siguldâ — 5., 19. maijâ, 2. junijâ.
Silinos — 11. maijâ.
Skrihweros — 6., 20. maijâ, 3. junijâ.
Skrundâ — 3., 10., 17., 24., 31. maijâ.
Spahrê — 10., 24. maijâ.
Stendê — 12., 26. maijâ.
Talſos — 4., 18. maijâ, 1. junijâ.
Tukumâ — 12., 26. maijâ.
Ugahlê — 9., 23. maijâ.
Waldemarpilî — 3., 17., 31. maijâ.
Wainodê — 3., 10., 17., 24., 31. maijâ.
Wentspilî — 8., 22. maijâ.
Weeſitê — 9., 23. maijâ.
Wilanos — 9., 23. maijâ.
Wiſchkos — 2., 16., 30. maijâ.
Silupê — 12., 26. maijâ.

Nizgalê, Rengê, Sehlpilî, Stendê, Litenê un Balwos zuhkas peenem no plkſt. 6—8 rihtâ, wiſâs zitâs ſtazijâs no plkſt. 8—12.

Pehz 1932. g. 28. junijâ „Wald. Wehſtn." iſſludinatâ likuma, **waldiba garantè par eksportkautuwei nodotàm, bekonam derigàm zuhkam Ls 0,75—0,85 dſihwſwarâ kilogramâ. Zentr. Saw. „Konſums" wiſâs peenemſchanas weetâs iſmakſâ tuhlin katreiſejo weteja tirgus zenu,** bet ſtarpibu ſtarp ſcho un waldibas garanteto zenu, iſſuhta Semkopibas ministrija teeſchi zuhku nodewejeem. Leellopu gaku Saweeniba nodod ari Galwenai intendanturai par Ls 0,36 kilogramâ iſkautâ ſwarâ. **Wiſa gakas tirdſneeziba noteek ſaſkanâ ar gakas tirgus reguleſchanas komiſijas norahdijumeem.**

Zentralà Saweeniba „Konſums", Rigâ, Dſirnawu eelâ Nr. 68.

Gakas eksporta nodaļa, tabtrunis 27766.

Slāpekļa mēsli dod bagātākās ražas!

Ļoti teicami iedarbojas un sevišķi izdevīgi ir:

Kaļķa salpetris IG

ar 15,5% slāpekļa un
28% kaļķa, līdzinas apm.
50% ogļskābā kaļķa,
kas satur slāpekli ātri iedarbojošā salpetra veidā.

Kaļķa amonija salpetris IG

ar 20,5% slāpekļa un apm.
35% ogļskābā kaļķa,
kas satur slāpekli pusi ātri iedarbojošā salpetra veidā un otru pusi ilgstoši iedarbojošā amonjaka veidā.

Pilnmēslojums Nitrofoska IG

kas satur visas tris augu pamata barības vielas, proti: 16,5% slāpekļa,
16,5% ūdenī šķīstošas fosforskābes,
21,5% kālija.

Dabūjami visos lauksaimniecības kooperatīvos un tirgotavās.

Galvenais pārstāvis: **John Spinck & Co.,**
Rīgā, L. Smilšu ielā 36.

Bezmaksas literātūru un padomus mēslošanas jautājumos sniedz
Agronomiskais birojs „Slāpeklis",
I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft,
Rīgā, Jēkaba ielā 26. Tālr. 32719.

Bagātīgu ražu iegūt spēs, kas labu sēklu zemē sēs!

Visu priekš jūsu dārza:

Augļu koki, ogulaji, krāšņuma koki, dažādi krūmi.

Sakņu-, puķu-, lopbarības

s ē k l a s.

Visādi dārza rīki.
Vislielākā izvēlē!

C. V. ŠOCHS īpašn. **P. BALODIS.**
Tālrunis 2-3-5-2-1.
Sēklu tirgotava un kantoris: Rīgā, L. Smilšu ielā 8/10.

F. M. Krustpils cukura fabrika

izdod atlikušos cukurbiešu graizījumus uz rudens nomaksu

lauksaimniekiem, kuŗi parakstījuši līgumus ar cukurrūpniecības pārvaldi par cukurbiešu audzēšanu 1933. gadā, pieteikšanās kārtībā, uz sekošiem noteikumiem:

Ikviens līguma slēdzējs var saņemt graizījumus vezumiem līdz 15 tonnām, vai viena vagona kravu.

Graizījumu cena Ls 3,— tonnā ar iekraušanu vagonos, vai noņemot no vietas Krustpils cukura fabrikā.

Par saņemto graizījumu vērtību, pieskaitot 6%, iesniedzams cukurbiešu audzētāja vekselis.

Pasūtījumus pieņem: **Valsts cukurrūpniecības pārvaldē, l. Smilšu ielā 1/3, dz. 7, tālr. 20739 F. M. Jelgavas (tālr. 788) un Krustpils (tālr. 91) cukura fabrikas un minēto fabriku rajonu instruktori.**

L 255

Kur pieteicami melioracijas darbi?

Zemes kultūras birojs, Rīgā, Baznīcas ielā № 4-a, dz. 8, tālr. 27742

piedzīvojušu kultūrtechniķu vadībā sastāda visāda veida zemes nosusināšanas, drenāžas un apūdeņošanas projektus; izstrādā zivju dīķu un mākslīgu ganību projektus; izpilda grāvju nospraušanu pēc sastādītiem projektiem un izpilda visāda veida nivelēšanas darbus; uzņemas starpniecību starp lauksaimniekiem, grāvraču arteļiem un drenu darbu uzraugiem-vadītājiem; sniedz par brīvu dažādus paskaidrojumus melioracijas lietās kā mutiski, tā arī rakstiski.

Latvijas Lauksaimniecības Centrālbiedrība.

Latwijas Lauksaimneeks

Latwijas Lauksaimneezibas Zentralbeedribas, Latwijas Peensaimneezibas Zentralàs Saweenibas, Kurzemes Lauksaimneezibas Beedribu Saweenibas un Latwijas Dahrskopibas Beedribas laikraksts.

:: Isnahk katra mehnescha 1. un 15. datumā. ::

Abonešchanas maksa: ar peesuhtischanu par pusgadu (12 burtn.) Ls 4,50, par gadu (24 burtn.) Ls 9.—. Parakstischanàs us ihsaku laiku neteek peenemta.

Sludinajumu maksa: us wahka II. un III. l.p. un us atsewischkas lapas tekstā: 1/1 lapas puse Ls 90; us sludinajumu lapam pirms teksta: 1/1 lapas puse Ls 80; us sludinajumu lapam pehz teksta: 1/1 lapas puse Ls 70, neeeskaitot 5% sludinajumu nodokli.

Parakstischanos peenem: „Latw. Lauks." kantori, Rigā, Basnizas eelā 4-a, dz. 5; wisas peensaimneeku sabeedribas, L. L. Zentralbeedribas agronomiskee darbineeki us weetam, grahmatu weikali un sewischki „Latwijas Lauks." preekschstahwji katrā pagastā, kà ari wisas Latwijas walsts pasta eestahdes.

Ekspedizija — Rigā, Basnizas eelā 4-a, dz. 5. Tahlr. 2-2-3-2-2.

Redakzija atrodas L. L. Z-bas birojā Rigā, Basnizas eelā Nr. 4-a, dz. 6, tahlr. no 9—14 deenā 26117, pehz tam 30216.

Dahrskop. nod. redakt. agr. J. Sudrabs, Rigā, Kalpaka bulw. 6, Lauks. departam. Tahlr. 2-1-4-2-3.

„Latw. Lauks." nolemti raksti un sinojumi ssuhtami redakzijai. Us raksteem atsihmejami autora adrese un honorars. Neisleetoti raksti us peeprasijumu teek issuhtiti atpakal. Honorars isnemams 3 mehn. laikā pehz raksta nodrukaschanas.

Nr. 9. 1. maijā 1933. gadā. 27. gads.

Lauksaimnieciba.

Premiju atalgojums lauksaimniecibā.

Darba algu problema ir viena no visgrūtakām, sevišķi lauksaimniecibā, kur strādnieku kontrole darbā diezgan grūti izvedama. Atalgojums pēc nostrādatā laika nevar apmierinat ne darba deveju, ne ari darba ņēmeju. Ša atalgojuma veida sekas ir: zema darba jauda un zemas algas, bet darba izmaksa augsta. Darba jauda pieņemas, ja atalgo nevis pēc darba laika, bet pēc jaudas. Pazīstamie atalgojuma veidi pēc jaudas ir akorda un premiju algas. Akorda algu aprēķinašana vienkārša, jo par darba vienibu paredz cietu cenu, ko nosaka, izejot no videjās darba jaudas un videjās izpeļņas. Tā tad, ievedot akorda algas, vispirms janosaka, cik strādnieks pie videjas piespiešanās var 1 stundā pastrādat, resp. janosaka videji iespējamā darba jauda. Uzdevuma atrisinašanai japieiet ļoti uzmanigi, jo augstas normas nedod vēlamos panākumus, kamēr zemas normas nes zaudejumus. Tapēc vajadzigi daudzi rūpigi novērojumi pareizu normu noteikšanai. Kad pēc akorda atalgojamo darbu normas noteiktas, tad atliek vēl noteikt videjo izpeļņu stundā. Šo atrod, dalot mēneša vai dienas algu uz darba stundu skaitu. Dalot videjo izpeļņu vienā stundā uz videjo jaudu 1 stundā, dabujam atalgojumu par darba vienibu. Skatoties pēc rezultatiem, atalgojuma normas vēlaku var koriģet, tās paaugstinot, vai samazinot. Darba deveja ieguvumi ir ar ātraku darba veikšanu iegūtie ietaupijumi, piem. zirgu ātraka atbrīvošana, tā kā tos var nodarbinat atkal citur, mazaks personals un darba veikšana laikā. Tieša darba palētinašana, samazinot darba algu par katru darba vienibu grūtaki iespējama.

Cits atalgojuma veids ir ar premijām, kurš izrādijies par ļoti ierosinošu. Pēc ša atalgojuma veida strādniekam garantē noteiktu minimalalgu, bet piemaksas — premijas — pieaug ar pieaugošu jaudu. Premijas bieži vien saista ar pieaugošiem saimniecibas ienākumiem, kadēļ strādnieks ieinteresēts ne tikai ātri strādat, bet ari labi strādat. Premiju aprēķinašana diezgan sarežģita, kadēļ pie ša jautajuma interesanti tuvaku uzkaveties, piegriežoties no prakses ņemtam piemēram. Tabelēs I. un II. sakopotas premijas rušinašanas darbiem ar mašinu. Parasti pie vienas mašinas nodarbina 3 cilvekus, kuri šaņem nemainigas piemaksas 5 sant. par vairakjaudas katru ¼ hektaru. Bet šāds paņēmiens darba jaudu nepietiekoši kāpinā, kadēļ likmes japaaugstina samērā ar pieaugošu jaudu. Nav ieteicams, premiju nosakot, iziet no zemakās jaudas, kāpinot premiju pēc katra ¼ ha, jo tādā gadijumā saimnieks zaudē pārskatamibu, nekad nevar iepriekš noteikt, cik viss darbs izmaksās. Otrada rīciba labaka: vispirms nosaka jaudas maksimumu, t. i. to augstako galejo darba daudzumu, kuru var gan aizsniegt, bet pārsniegt ne. Pēc tam nosaka jaudas minimumu — zemako darba daudzumu — zem kura nekādas piemaksas vairs nav. Šīs galejās robežas janosaka ļoti uzmanigi, pēc rūpigiem novērojumiem un pārdomāšanas, pilnigi atturoties no vienkāršas mēģinašanas vai minešanas. Tad nosaka likmi minimaljaudai. Darbus, kuriem senak nekādas premijas nebija, var iesākt ar nulli. Mūsu piemerā, sākot ar minimaljaudu, maksā veco nemainigo piemaksu 5 santimi par katru ¼ hektaru. Tad nosaka maksimalo jaudu un tai atbilstošo maksimalo premiju. Te visa lieta grozas ap naudas vērtibas noteikšanu, kuru iegūst ar ātraku darba padarišanu, kā zirgu atbrīvošanu, kurus pēc tam var nodarbinat citur, personala samazinašanu, darba veikšanu laikā u. c. Tādā veidā atrastā naudas vērtiba ir premijas

iespējamā augstakā robeža, kuru nekādā ziņā nevar pārkāpt, neciešot zaudejumus. Nosakot šinīs robežās augstako premiju javadas no vesela saimnieciska saprāta.

Piegriezisimies tabelēs apskatitam piemēram. Pēc augšejiem principiem noteiktā zemakā (minimalā) jauda ir 3 hektari desmit darba stundās. Šādai jaudai pieņemtā premija bija 60 sant. jeb 5 sant. par ¼ hektaru. Vislielakais darba daudzums, kādu iespējams sasniegt, bet kuru pārsniegt ar pastāvošiem līdzekļiem vairs nevar, ir 5,5 hehtari 10 darba stundās ar kopejo premiju 220 sant. Premijas noteikšanai starp hektariem ir pazīstami:

I. Veids (I. tab.). Ja strādnieks apstrādā 3 ha jeb 12 ceturtdaļhektarus, tad par katru ¼ ha piemaksa ir 5 sant., jeb kopā 60 sant.; bet ja tas apstrādā 22 ceturtdaļhektarus, tad par katru ¼ ha tas saņem piemaksu 10 sant. jeb kopā 220 santimus.

II. Veids (I. tab.). Ja strādnieks apstrādā 12 ceturtdaļhektarus, tad par katru ¼ ha tas saņem, tapat kā iepriekšejā gadijumā, 5 sant., bet par trīspadsmito ¼ ha — 7 sant., par četrpadsmito ¼ ha — 9 sant. u. t. t. par katru nākošo ¼ ha 2 santimus vairak.

Pirmais veids rāda, cik videji izmaksā katrs ¼ hektars, kamēr strādnieks tikai mana, ka ar katru nākošo hektaru tas nopelna vairak. Savu vairakienākumu tas skaidri redz tikai pie otrā veida. Šo trūkumu viegli var novērst, aprēķinot vairak izpeļņu jeb videjo izpeļņu, kā tas tabelē darits. Starpibas te tomēr diezgan grūti saskatamas un vairak izpeļņa tieši pie lielakām jaudām pieņemas mazak, kā pie zemakām jaudām, tapēc premiju otrais aprēķināšanas veids ir labaks par pirmo.

Pieturoties pie II. tabeles sacitais kļūst vēl vairak redzams, kas sasniegts, paturot videjo izpeļņu diviem blakus esošiem lielumiem vienadu. Pievestā piemērā skaitļi pēc iespējas noapaļoti, kamēr praksē iznāk bieži darišana ar lielakiem daļu skaitļiem. Meklejot pareizu premiju sadalijumu, samērā ar jaudas pieaugumu, ieteicams no daļu skaitļiem nebaidities. Ievedot premiju algas dažadiem darbiem, jarūpejas, lai vairakjauda būtu vienadi aprēķinata, pretejā gadijumā strādnieki var justies sarūgtinati, kas var novest pie nevēlamiem asumiem.

Nosakot zemako un augstako jaudu, jaievēro, ka minimaljaudas sastāda 50 līdz 60% no minimalās jaudas. Darba jaudas novērošanai resp. noteikšanai jamēra darbs, kas veikts ne īsakā par 20 min. laikā, bet ari ne ilgakā par 1 stundu, jo īsakā par 20 min. laikā padaritais darbs ir mazs, kamēr ilgakā par 1 stundu laikā var rasties dažas noguruma pazīmes, kas novērtešanu apgrūtinā. Strādajot sevišķi neizdevigos apstākļos ieteicams ņemt šos apstākļus vērā. Piemēram, uz ļoti īsām vagām biežo grozijumu dēļ, neskatoties uz visu centibu, nekādu premiju, salīdzinajumā ar garu vagu lauku, nevar izpelnities. Tapēc grozijumus var izskaitit laukumā un tādiem laukiem janosaka fiktiva platiba, kura lielaka par faktisko par tik, par cik vairak laika japatērē uz grozijumiem.

Tabele I.

¼ hektari dienā	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
I. Veids											
Videjā izpeļņa uz katru ¼ ha snt.	5,0	5,5	6,0	6,5	7,0	7,5	8,0	8,5	9,0	9,5	10
Vairakizpeļņa uz katru ¼ ha snt.	—	11,5	12,5	13,5	14,5	15,5	16,5	17,5	18,5	19,5	20,5
Kopejā premija snt.	60,0	71,5	84,0	97,15	112,0	127,5	144,0	161,5	180,0	199,5	220,0
II. Veids											
Kopejā premija snt.	60,0	67,0	76,0	87,0	100,0	115.0	132,0	151,0	172,0	195,0	220,0
Vairakizpeļņa uz katru ¼ ha snt.	—	7,0	9,0	11,0	13,0	15,0	17,0	19,0	21,0	23,0	25,0
Videjā izpeļņa uz katru ¼ ha snt.	5,0	5,15	5,43	5,8	6,25	6,76	7,33	7,95	8,6	9,29	10,0

Tabele II.

¼ hektari dienā	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
I. Veids											
Videjā izpeļņa uz katru ¼ ha snt.	5,0	6,0	6,0	7,0	7,0	8,0	8,0	9,0	9,0	10,0	10,0
Vairakizpeļņa uz katru ¼ ha snt.	—	18,0	6,0	21,0	7,0	24,0	8,0	27,0	9,0	30,0	10,0
Kopejā premija snt.	60,0	78,0	84,0	105,0	112,0	136,0	144,0	171,0	180,0	210,0	220,0
II. Veids											
Kopejā premija snt.	60,0	68,7	77,3	89,7	102,0	118,0	134,0	154,0	173,0	197,0	220,0
Vairakizpeļņa uz ¼ ha snt.	—	8,7	8,7	12,3	12,3	16,0	16,0	19,7	19,70	23,3	23,3
Videjā izpeļņa uz katru ¼ ha snt.	5,0	5,3	5,5	6,0	6,4	6,9	7,4	8,1	8,7	9,4	10,0

Beidzot vēl japiezīmē, ka pievestais piemērs nav domats viņa šabloniskai piemērošanai. Tas pievests kā piemērs grūtā darba algu jautajuma lietiškai un racionelai atrisināšanai. A. Upmalis.

Kas notiek ārzemēs.

3 ls par kg. sviesta grib garantet Amerikas valdiba tiem farmeriem, kuri sašaurinās ražošanu par 20%. Sviesta cenas garantija pie tam domata uz vienu radu 26 centu apmērā par mārciņu.

Sviesta eksporta apvienošanas nepieciešamibu vienas vai augstakais divu organizaciju rokās atzīst Igaunijas zemkopibas ministrija un lauksaimniecibas kamera.

Lietavā pag. gadā ražotas 122.900 tonnas cukurbiešu, iegūstot no tām 16,180 tonnas cukura. Cukura raža gada laikā augusi 2½ reizes. Melase preteji Latvijai nav pārstrādata spirtā, izkonkurejot tādejadi kartupeļus, bet gan eksporteta uz ārzemēm — Angliju, Ameriku un Vāciju.

Pirmo reizi kopš pasaules kara Danija 1932. g. ražojusi mazak sviesta, kā iepriekšejā gadā. Pēc nupat iznākušā piensaimniecibas pārskata Danija pērn ražojusi 188 milj. kg sviesta, no kuriem iekšzemē patērejusi tikai 30 milj. kg. (16%), bet pārejos 158 milj. eksportejusi uz ārzemēm. Iepriekšejā 1931. gadā sviesta raža bij sasniegusi 195 milj. kg., no kuriem 23 milj. kg. (12%) patēreti iekšzemē. Fantastisko sviesta ražas pieaugumu pēdejos 10 gados labi ilustrē tas, ka 1923. gadā Danijas sviesta raža nepārsniedza 132 milj. kg., no kuriem iekšzemē patēreti 20 milj. kg. Atzīmešanas cienigs tas, ka ari Danija nākusi pie atziņas, ka nav normali, ja iekšzemē patērē sviesta vietā tik daudz margarina (uz katra kg. sviesta 2—3 kg. margarina), un tamdēļ sākusi veicinat sviesta patēriņu ari pašu mājās. Augšā minetie skaitļi rāda, ka Danijas sviesta patēriņš pērn palielinajies par 30 proc. jeb 7 milj. kg. Tagad pacelts jautajums pāriešanu no margarina uz sviestu veicinat vēl ari likumdošanas ceļā. Vai nebūtu pienācis laiks ari pie mums padomat par margarina pilnigu izskaušanu (kauču tam pie mums nav tādas nozīmes kā Danijā)?

67 miljonus latu Holandes piensaimniecibas atbalstišanai samaksajis holandiešu patēretajs vienā pašā 1932. g. Kā zinams, Holandes valdiba pērn izdeva 3. julijā likumu par obligatorisku sviesta piemaisišanu margarinam, maksajot par to noteiktu augstu cenu, spec. sviesta patēriņa nodokli, specialiem nodokļiem uz maisito un tīro margarinu u. t. t. Aprēķinats, ka pusgada laikā šādā ceļā holandiešu patēretajs samaksajis par labu sviesta ražotajiem 32 milj. guldeņu (66,7 milj. ls). Sviesta patēriņa nodoklis Holandē pašlaik sasniedz 1 guldeni (2,08 ls) uz kg. sviesta. Tā kā Holandē patērē 60 milj. kg. sviesta gadā, tad gada laikā patērētajiem būs jasamaksā 125 milj. latu. Uz Holandes piensaimniecibu tas atstājis ļoti labu iespaidu, tā kā pēdejos mēnešos sviesta eksports varejis atkal jūtami palielinaties. Ja pag. gada pirmā pusē bij vērojams straujš un šķietami neapturams eksporta sabrukums, tad pēdejā ceturksnī aina diezgan strauji mainas: eksports sāk pārsniegt 1931. g. attiecigos skaitļus. Tā pag. gada pirmos 9 mēnešos izvests par 53% sviesta mazak, kā iepriekšejā gadā, bet pēdejos 3 mēnešos jau par 24% vairak. Tekošā gada pirmos 3 mēnešos eksporta pieaugums pret iepriekšejā gada attiecigo periodu sasniedz pat 69 proc. Holande tā tad atradusi radikalu līdzekli savas piensaimniecibas aizsargašanai no sabrukuma, nebaididamies uzvelt saviem patēretajiem 125 milj. latu lielu netiešu nodokli. Liekas, ka Holande būs viena no tām nedaudzām tālredzigām zemēm, kura kādreiz gaidamo saimniecisko uzplaukumu varēs izmantot pilnos apmēros, jo būs pasargajusi savu piensaimniecibu no sabrukuma. No ta vajadzetu mācities arī mūsu politiķiem, kuriem bieži vien šķiet, ka katra nasta, kuru šādā vai citadā veidā uzliek patēretajam ražošanas labā, ir diezin kāda netaisniba un pārestiba.

Danija sava sviesta eksporta atbalstišanā nedara neka un tamdeļ ari piedzīvojusi to, ka tas sācis zistematiski slīdet uz leju. No 1. janvara līdz 10. aprilim Danija izvedusi sviesta: 1931. gadā 45,1 milj. kg., 1932. gadā 42,9 milj. un 1933. gadā vairs tikai 39,4 milj. Tādā kārtā sviesta eksports jau paguvis samazinaties par gandrīz 13 proc., kas, ņemot vērā Danijas piensaimniecibas izkoptibu un attīstibas līmeni, ir ļoti daudz. Lai gan Danija no savām tīrsugas brūnajām govīm ražo caurmērā gadā 3.481 kg. piena un 152 kg. sviesta (t. i. turpat divreiz vairak, kā Latvijas vispārejā caurmēra raža), tomēr pie 1,15 ls par kg. sviesta ta nevar pastāvet. Japiezīmē, ka pēc Danijas pārraudzibas materialiem jau 1931./32. gadā govis zem 4.700 kg. piena un 214 kg. sviesta gadā devušas zaudejumus.

Francija garantejusi saviem kviešu ražotajiem kā minimalo cenu **27,60** latus (115 frankus) kvintalā. Tā kā no pag. gada prāvās kviešu ražas vēl ir 0,8 milj. tonnu liels pārpalikums, tad valdiba uzpirks labibu un ieguldīs noliktavās līdz 0,5 milj. to., maksajot par to augšejo minimalo cenu. Bez tam valdibai piešķirti 4 milj. latu premiju izmaksām tiem lauksaimniekiem, kuri atradīs eespēju novietot, resp. izlietot zinamus kviešu daudzumus ārpus patēriņa maizei un alkohola ražošanai. Valdiba atbalstīs ari labibas noliktavu celšanu, gatavojoties uz to, ka Francija nākamos gados iztiks pilnigi bez ārzemju kviešu ievešanas.

Cenu pacelšana iekšzemē — šādu mērķi spraudusi sev Amerikas jaunā valdiba un šai nolūkā ta ari

atraisijusi dolaru no zelta paritates. Domā, ka dolara kursu nostabilizēs 15% zem agrakā līmeņa. Ruzvelta valdiba pašlaik izstrādā plašu likumprojektu, kā ar ražošanas sašaurinašanu sekmet šī paša mērķa sasniegšanu. Paredzets ievest minimalās garantetās cenas kviešiem, kokvilnai, kukuruzai, tabakai, cūkām, lopiem un piensaimniecibas produktiem tām saimn ecibām, kuras ierobežojušas ražošanu. Sējumu platibu sašaurinašanu par 20% pie tam domats panākt tādejadi, ka valdiba nomās no farmeriem zinamas zemes platibas, maksajot par tām parasto zemes nomu ar noteikumu, ka šīm platibām japaliek papuvē un neapstrādatām. Tapat šiem lauksaimniekiem jaapņemas stipraki nemēslot pārejos laukus un neuzplēst tīrumiem jaunas zemes. Šim planam nepieciešamos līdzekļus domats iegūt ar specialu nodokli lauksaimniecibas jēkvielas apstrādajošai rūpn ecibai.

Anglija aizliegusi ievest no Krievijas sviestu, labibu, kokmaterialus, naftu un dažadus citus materialus kā atbildi uz angļu inženieru notiesašanu Maskavā. Ari Krievija savukārt reaģejusi ar pasūtijumu un darijumu pārtraukšanu Anglijā, angļu kuģu un ostu boikotešanu un taml. Ja Anglijas-Krievijas konflikts ieilgs, tad zinamus labumus no tam iegūs ari Latvija, jo atvieglosies tās sviesta, linu un kokmaterialu eksports uz Angliju.

Vērojot savu sviesta eksporta sabrukumu (tas krities par 23 proc.), Igaunija atstājusi ari apriļa un maija mēnešiem 30 proc. eksportpremiju, kaut gan pēc likuma ta bij japazemina uz 20 proc. Igauņu piensaimnieki norāda, ka ari tas maz ko līdzešot, jo pie tagadejām pasaules tirgus cenām ari 30% ir pārak niecigs atbalsts.

Premiju linu audzetajiem projektē ievest Igaunijā, izmaksājot 42 ls par katru hektaru labi iesētu un apkoptu linu.

Lietavā agronomiskai palīdzibai pag. gadā izdoti 5.226.500 liti (2,6 milj. ls). No tiem lauksaimnieku organizacijām piešķirti 0,5 milj. ls, bet lauksaimniecibas kulturas pacelšanas pasākumiem ziedoti 0,7 milj. ls.

Belģija apriļa mēnesī samazinajusi sviesta importa kontingentus uz 800 tonnām, kamēr iepriekšejos mēnešos ielaistas pa 2000 tonnam. Sagaida, ka vasarā importu noliegs galigi, līdzigi kā tas jau ir Francijā.

25,9 milj. tonnu runkuļu ražojuši daņu lauksaimnieki pag. gadā. Tas nozīmē, ka daņu lauksaimnieks 1932./33. g. ziemā vareja izbarot 15 tonnas (900 pd.) runkuļu uz slaucamās govs rēķinot, vai dodot runkuļus ari jaunlopiem, izbarot diendienā 30—40 kg. runkuļu. Te ir viena no daņu lielo izslaukumu atslēgām.

Alfa.

Semkopiba.

Pawasara semes darbi laukos weidojami atkaribâ no apstahkleem.

Pehdejos gadu desmitos juhtami uslabota un pastiprinata semes mehslošchana, weikli semes eelabojumi, nenoteiktee kulturu mistrojumi aisweetoti ar tihrâm, augstraschigâm schkirnem, eewehrota kaiteklu un slimibu apkaroschana. Loti mas darits wehl masak sasneegts semes darbu pahrweidoschanâ un uslaboschanâ. Kà semi kopa pirms wairakeem gadu desmiteem, tàpat waj gandrihs tàpat to kopj tagad. Semes darba rihku sastahws mas uslabojees (Latwijas zaurmehrâ pat pasliktinajees), semes strahdaschanâ ar nedaudseem isnehmumeem turas pee paraschâm un schablona.

Tagad wairak, kà jebkad, jadomà par dahrgo semes sagatawoschanas darbu weenkahrschoschanu un palehtinaschanu. Bez apswehrtas noteiktas wajadsibas aramkahrtu newandit un nerakat, bet nepeezeeschamo nepeemirst un nepalaist garam. Jhstâ laikâ un weetâ weiktam masam darbam war buht leelaka swehtiba, nekà neweetâ liktam leelam un dahrgam darbam.

Rudeni usartos laukos pawasari wisnotak jazenschas pasargat semi no sakalschanas. Kaitigà parahdiba neskar weeglas smilts un truhda semes, bet smagas mahla semes jo bihstamakos apmehros, jo augstaks tanis ir mahla saturs un jo zentigaki puhsch pawasara wehji, silda pawasara saule. Sakalschanas sekas: arumus gruhti sastrahdat, un ar wisleelako zentibu naw eespehjams pilnos apmehros isweidot augeem patihkamu semes strukturu; semes sagatawoschana sadahrdsinas, raschas paseminas. Wisbihstamaki aiskalst tee lauki, kurus pawasari pehdejos strahdà, pehdejos apsehj. Tambehl taisni schajos laukos pirmâ weetâ sperami wajadsigee aissardsibas soli: tiklihds mitrums lauj, seme noschkuhzama waj ar weeglu ezeschu uskasama. Schkuhschana ir ahtraka, lehtaka un semei patihkamaka, nekà ezeschana, un tai wisur pehz eespehjas dodama preekschroka. Tepat atsihmejama weena pamatmahziba, kurai, kà sarkanam pawedeenam jaeet zauri wisai semes strahdaschanas mahkai: lauka semes wirskahrtinai weenmehr jabuht irdenai. Tas eewehrojams tuhlin pehz raschu nowahkschanas rudenî, lihds lauku apsehjai pawasari un, pehz eespehjas, kulturu augschanas laikâ wasarâ. Wirsejà slahnischa usirdinaschana un tureschana irdenumâ nepraša daudz darba, bet, kà tas apstiprinajàs wisos muhsu ismehginajumos, dod eewehrojamus labumus.

Noteikti atmetama rudens arumu kahrtoschana pawasarî. Ta peelaujama tikai wisleelakàs nepeezeeschamibas gadijumos, kur bez winas pawisam newar istikt: arumi pardaudz sasehluschi; tos pahrmehrigi sakalojuschi pawasara sneega un leetus uhdeni;

tee darbu ſaſtrehgumâ ſakaltuſchi; eearami kuhtsmehſli. Zitahdi rudens arumu pahrarſchana pawaſari ne tikai nedod labumu, bet nes pat launumus: ſchahwè aramkahrtu, trauzè bakteriju darbu, paſtiprina neſahles ſehjumos (jo uſwehrſch wirſû apraktàs neſahlu ſehklas), paſtiprina ſemes tſchauganumu ar wehlako ſemes ſehſchanos un augu jauno ſakneſchu ſaraustiſchanu. Rudenî uſartu ſemi ſeemas ſals pamatigi iſirdina, drupina, tà ka ar arklu zenſtees wehl wairak ko panahkt ir leeki. Ne weenâ ween pehtijumâ apſtiprinajees, ka ſeemas ſals ſemes ſtrukturas weidoſchanâ pahrſpehj kuru katru laukſaimneeka darba rihku. Pagahjuſchâ maſſneegainâ ſeemâ, leekas, panahkumi ſchaî wirſeenâ buhs paſtiprinati labi (jo ſneega ſegas beeſums ir galwenais ſemes ſaſalſchanas ahtruma un dſiluma noteizejs). Sala labwehligà eetekme uſ ſemes ſtrukturu war gan tikt maſinata leetainos pawaſaros: uhdens ſemi ſaſkalo.

Weeglas, widejas un, gadijumos ja tàs ſatur peeteekoſchi truhdweelu, pat ſmagas ſemes pawaſari war peenahzigi labi ſaſtrahdat ar diw-trihsreiſeju ezeſchanu. Ne tikai kahrtoſchanu, bet ari kultiweſchanu atſpereſchanu te war pawiſam atmest. Tikai ſtingrakas ſemes un pawaſari eekaltuſchus rudens arumus nepeezeeſchams ſtrahdat ar atſperu kultiwatoru waj atſperu ezeſchu, pehz tam weenu-diwas reiſes noezet. Rudens arumu ſaſtrahdaſchanu pawaſari tikai ar ezeſcham, beſ kultiwatora, praktiſè wairums Wahzijas labako ſaimneezibu; tahda rihziba iſrahdijàs leetderiga ari muhſu iſmehginajumos Wezauzê. Waj rudens arumus pawaſari tikai ezet, waj ari eepreekſch kultiwet un tad ezet, — uſ to norahda ikreiſejais ſemes ſtahwoklis. To wehrojot un nowehrtejot, ſtrahdaſchana atteezigi paſtiprinama waj weenkahrſchojama. Schkeet, ka daudſàs muhſu ſaimneezibàs, kur ſeme labaki eekopta, buhs eeſpehjams pahreet uſ weenkahrſchoſchanu. Tomehr eeteizams, pirmo gadu ar jauninajumeem neeet plaſchumâ, bet tos peemehrot tikai uſ atteezigàm ſlejam katrâ laukâ. Wehrojumi rahdis, waj panehmeens attaiſnojams waj ne, nahkoſchâ gadâ iſpleſchams waj atmetams.

Paſtahw likums: rudeni nearts lauks katrâ ſinâ uſarams pawaſarî. Bet ari te ſchinîs kriſes laikos un, warbuht, pat beſkriſes laikos daudſos gadijumos peelaiſchami iſnehmumi. Ja ſeme naw pardaudſ ſmaga, neſahlaina, ſablihwejuſees un ſakaltuſi to war uſirdinat ar atſperu kultiwatoru, ſliktakâ gadijumâ pat ar atſperu ezeſchu. Atſperigais darba rihks pirmâ brauzeenâ laiſchams ſeklaki, otrâ — lihdſ wajadſigam dſilumam. Mums Wezauzes iſmehginajumos ir lauzini, kuri 7 gadus naw redſejuſchi arkla, ſtrahdati tikai ar atſperu kultiwatoru un ezeſchu: auſu raſchas te guhſtam pat labakas, kartupelu apmehram tahdas pat un tikai zukurbeeſchu raſchas ir nedaudſ ſemakas, nekà tahdas ar arklu ſtrahdatos lauzinos. Kultiwetas, beſ arkla ſtrahdatas ſemes ſehjumos ir eewehrojami maſak ſeklu neſahlu (pirmâ weetâ — ſwehru), bet gan dota leelaka waka ſaknu un ſtihgu neſahlem (peenbadſchi, guſchņas, pa dalai lehpes). Semes paraugu pehtiſchana rahda, ka arta ſeme ir gan irdenaka (porosaka) par kultiwetu, tomehr pehdejàs ſtruktura ir weenmehrigaka un wiſos wirſeenos wairumam lauku kulturu peeteekoſchi atbilſtoſcha. Kur jaar ſelmenis, ſtipri ſaſehlis lauks, waj jaeeſtrahdà kuhtsmehſli, tur, ſaprotams, beſ arkla iſtikt newar. Ari ſchim jauninajumam peegreeſchotees, jarihkojas ar wiſleelako uſmanibu: eepreekſch uſ maſakàm platibam japahrbauda, waj ſeme tam peemehrota un ko tas dod.

Selmena (ahbolina lauka, ganibu, atmatu) eeſtrahdaſchanâ — tikpat rudeni, ka pawaſari — atmetams paraſtais panehmeens weenkahrſcha uſarſchana. Saſehluſchu ſemi arot, wiſſiltaki eeteizams likt arklam preekſchâ lobitaju. Tas wilkſchanu nedaudſapgruhtina, bet reiſê dod labu pahrſwarâ eſoſchus labumus: apwehrſtà welena labaki ſadruhp un ir daudſkahrt weeglaki ſaſtrahdajama; arumu kultiwejot un ezejot, neuſwanda wirſû ſelmena atleekas; arot ſelmeni pilnigi apſedſ, tas lihdſ kultiweſchanai un ezeſchanai newar atſelt; ſem apwehrſtàm welenam nepaleek tik prahwi tukſchumi un aramkahrta guhſt weenmeerigaku strukturu. Lobitajs maſ makſà un to wislabaki peelahgot diwritenu preekſchas arkleem; war peelikt ari weenritena arklam; naw bijis perſonigu peedſihwojumu, bet daſchi laukſaimneeki ſtahſta, ka wini it ſekmigi lobitaju nodarbinot ari pee weenkahrſcheem arkleem, kureem ſem dihſeles preekſchgala naw nekahda balſta.

Swaigeem arumeem pawaſara wehjâ un ſaulê ir leela teeſme ſakalſt. Kalſchana totees pamatigaka, jo ſmagaka ſeme un jo walganaka ta uſarta. Sazeeteju-ſcho gabalu ſaſmalzinaſchana pehz tam praſa ne maſumu darba; neſkatotees uſ atkahrtotàm ezeſchanam un welſchanam, peenahzigu aramkahrtas ſtrukturu naw eeſpehjams iſweidot. Daudſ weeglaki un lehtaki arumus no ſakalſchanas paſargat, nekà ſmalzinat jau ſakaltuſchus arumus. To panahk, ſemi noſchluhzot waj noezejot. Tà ka ſemes ſazeeteſchana pawaſari loti ahtra, tad ſchluhze waj ezeſcha aiſ arkla laiſchama eeſpehjami drihſ: kas pus deenâ waj, augſtakais, deenâ uſarts, tas tuhlin noſchluhzams. Ar beeſgan labeem panahkumeem mehginats arklam blakus peekabinat maſu, mahjas lihdſekleem pagatawotu ſchluhziti waj ezeſchinu. Jaunu wagu dſenot, reiſê ari noſchluhz eepreekſch apwehrſto ſemes ſlahni. Darbi weenkahrſchojas, un pilnigi ſwaigapwehrſta ſeme wislabaki noſchluhzas.

Laukus pawaſara ſehjai gatawojot, nedrihkſt atſtaht nowehrtâ papuwi. Te ir runa par wehlo Jahnu papuwi, jo zitas papuwes dabù ſawus kahrtejos kopumus. Atmetama paraſcha papuwi ſahkt ſtrahdat tikai junija beigàs. Ja naw eeſpehjams tuhlin agrâ pawaſarî, tad katrâ ſinâ pirms ſemes

ſakalſchanas papuwei dodama ſawa darba teeſa. Naw wajadſigs eet dſiļumâ. Peeteek tikai wirskahrtinu uſirdinât: ar daudſlemeſchu arklu uſlobit, waj ar atſperu kultiwatoru waj atſperu ezeſchu uſirdinat, waj, ja ſeme padodas, kaut ar weenkahrſchu ezeſchu ſaezet. Pehz ſablihweſchanàs leetû derigi ezeſchanu atkahrtot. Nekahdâ gadijumâ nedrihkſt papuwes ſemi blihwet ar lopeem. Tur lopi guhſt nenoſihmigi maſ baribas, bet ſeme ſahpigi zeeſch. Naw wajadſigs daudſ apſwehrtibas, lai iſpraſtu, ka lopu ganiſchanai neſalihdſinami iſdewigaki eerihkot lauku, kur netruhkſt baribas un netruhkſt ari ſwaiga gaiſa. Ar papuwes ſemes wirskahrtinas irdenumu — maſ darba praſoſchu — guhſt ne weenu ween ehrtibu: ſeme neiſſchuhſt un neeemidſina bakterijas, baribas weelu ſchkihdinatajas, pahrtikas gatawotajas nahkoſcham ſeemajam; mehſlu eearſchana atweeglota, jo arklam naw jalauſch klons, bet jawehrſch drupana ſeme; atkriht ari daſchkahrt nepeezeeſchamà leetus gaidiſchana, kas ſemi waldſinatu un dotu eeſpehju mehſlus eeart; mehſli gulſtas walganâ ſemê, labi apſedſas, ſekmigi irſt, lihdſ kahrtoſchanas laikam labi ſadalijuſchees un peenahzigi nodroſchina ſeemaju ar baribu; pehz mehſlu eearſchanas atkriht daudſkahrtejàs ezeſchanas un welſchanas, lai leelos klona gabalus ſmalzinatu, bet pilnigi wiſâ aramkahrtas beeſumâ tomehr neſaſmalzinatu; wiſumâ ar wirskahrtinas uſlobiſchanu leelâ mehrâ atweeglo papuwes tahkaku ſtrahdaſchanu, iſweido labaku ſemes ſtrukturu, ſagatawo augeem wairak baribas, nodroſchina ſeemaju labaku eeſeemoſchanu un droſchaku pahrſeemoſchanu.

Ja apſkatitais wehlàs papuwes uſlabojums nebuhtu peenemams aiſ eemeſla, ka papuwes lauks nepeezeeſchams lopu ganiſchanai, tad te war raſt zitu, daudſ leetderigaku iſeju: wehlo papuwi pahrwehrſt ahbolina papuwê. To nahkoſchâ gadâ wehlotees, preekſchdarbs weizams jau tekoſchâ pawaſarî: waſarajam, pehz kura ſekos papuwe, paſehjams ahbolinſch. Pehz waſaraja noplauſchanas ahbolina papuwes lauks pahrwehrſchas wehrtigâ ganibâ. Tahdâ papuwê lopeem teeſcham ir ko ehſt, un lopu ganiſchana jauna ahbolina laukâ nahk ta pahrſeemoſchanai un tahkakai ſelſchanai tikai pa labu. Nahkoſchâ pawaſarî papuwes lauks atkal dod kuplu wehrtigas lopbaribas augumu. To war plaut waj apganit. Plauſchana papuwes ſemei ir patihkamaka par ganiſchanu. Tomehr naw noleedſama ari ganiſchana. Ja uſ kailas papuwes lopi ſemi pahrmehrigi blihwè, tad ar ahbolinu aiſnemtâ ſemê tas noteek daudſ maſak: ſelmenis blihweſchanai pretojas, ſpehzigàs ſaknes ſemi irdina, lapu apehnojums tàpat. Weengadiga ahbolina ſaknes papuwes ſemi pataiſa bagatu ar organiſkàm weelam un ar no gaiſa ſaiſtito ſlahpekli. Wehl labaki, ja pirms arſchanas ahbolinam lauj atſelt un paaugt: ſeme guhſt apehnoſchanas gatawi un arſchanâ labi drup; ahbolina papuwe pa dalai pahrwehrſchas ſakmehſlu papuwê. Ja ſalihdſina ſcho papuwi ar paraſto wehlo papuwi, tad weenigais tàs padahrdſinajums ir — ahbolina ſehklas un tàs iſſehjas maſa. Wiſâ pahrejâ ſchi papuwe nepraſa nekahdus iſdewumus, bet pretim dod lopeem un ſemei loti daudſ. Muhſu daudſgadigos iſmehginajumos Wezauzê ahbolina papuwê guwàm tahdas pat rudſu raſchas, kà daudſ zildinatâ un dahrgâ melnâ papuwê. Schis papuwes pehzeeſpaids uſ rudſeem ſekojoſchàm kulturam (iſnemot paſchu ahbolinu un pahkſchaugus) weenmehr bija wislabakais. Kur naw iſzila wehriba peegreeſchama neſahlu apkaroſchanai, tur ahbolina papuwe war droſchi ſtahtees blakus melnai papuwei un pat to pahrſpeht. Tas kulturu raſchu ſinâ, bet darbu iſmakſâ un ſaimneeziſkâ atmakſâ tàs pahrakums ir leels un droſchs. Kà wiſur, tà ari te eeteizamakais ir wiſpirms iſmehginat: tikai dalâ nahkoſchàs papuwes laukâ ſeht abolinu un tad ſalihdſinat ſeemaja raſchas.

Pawaſara ſemes darbi un ſehjas darbi ir ſteidſes darbi. Apſtahkli ſpeeſch — tikliht ſeme ſagatawota, to tuhlin apſehj. Ja eeſpehjams un zik eeſpehjams, no ſchìs paraſchas buhtu labi atkahptees. Swaigi ſtrahdatâ ſemê ſehklu guldot, aſneem parahdotees un ſaknitem ſemê urbjotees, aramkahrta weenmehr turpina ſehſtees. Sekas: ſaknites teek ſarauſtitas, jaunee augi nowahjinati, to ſpehziga attihſtiba trauzeta. Pirms ſeht, ſemei derigi noſehſtees, — ja ne pilnigi, tad kaut pa dalai. Reiſê ar to nahk lihdſ ari zits labums: ſadihgſt uſwanditàs neſahlu ſehklas, un neſahles pirms ſehjas war iſezet. Sehjumus maſak ſkar neſahlu poſts. Schì noteikuma eewehroſchana ir ſwehtiga wiſos laukos, bet ſewiſchki patihkama ta ir ruſchinamaugu ſehjumos: atweeglojas ſaknaugu pirmâ ruſchinaſchana un retinaſchana. Doz. J. Apſits.

Linu audſeſchana.

Lini uſſkatami par kulturu, kas uſſtahda deeſgan augſtas praſibas. Eemeſlu tam weegli atraſt, ja apluhko winu ſaknes. Tàs ir maigas, deegweidigas, ne wiſai ſtipri ſaſarotas, kamdehl linu ſaknu maſa ſaſtahda neezigu dalu no wiſa auga ſwara. Tas ween jau leezina, ka linu baribas weelu uſnemſchanas ſpehjas naw augſtas un wini peeder pee augeem, kas war uſnemt tikai weegli ſchkihſtoſchas baribas weelas. Tà tad augſnai jabuht waj nu no dabas augligai, waj ari ſemkopim janahk palihgâ un augſnas augliba wajadſigâ augſtumâ jauſtur paſcham.

Beſ augſnas auglibas leela loma peekriht mitrumam. Iſmehginajumi rahda, ka lini praſa augſtu ſemes mitrumu un ſewiſchki daudſ patehrè uhdena pirmajâ attihſtibas poſmâ lihdſ ſeedeſchanai. No otras puſes augſna nedrihkſt buht ari par ſlapju. Kur gruntsuhdens augſts, tur linu ſaknem naw kur noweetotees, ſahk aptruhkt peeejamàs baribas un ſehjums neiſdodas.

Noderigakà augſna lineem — ſmilſchains waj

truhdains mahls un mahlaina ſmilts, ja tik daudſmaſ eemehſlota. Smilts augſnâs lini padoſees tad, ja netruhks mitruma un jau no eepreekſchejeem gadeem lauks buhs peenahzigi eemehſlots. Lineem neder kalkainàs augſnas. Ari ſmagâ mahlâ tee nepadoſees, jo wehdinaſchanas eeſpehjamiba tur apgruhtinata, ſew. pehz leeteem, kad mihklai lihdſigà maſa gaiſu nemaſ nelaiſch zauri. Tàpat nederès pawiſam weegla ſmilts ar zaurlaidigu apakſchkahrtu — ja ari mehſlojums buhtu dots peeteekoſchs, ſchahdâ augſnâ linus apdraud mitruma truhkums. Naw wehlamas ari par daudſ treknas augſnas ar pahrleezigi leelu truhda daudſumu, jo te lini iſaug loti kupli un beeſakâ ſehjumâ weegli weldrejas. Tas apdraud ſchkeedras raſchu, kas ari tapat no ſchahdas weetas iſnahktu rupja. Scha eemeſla un tuwà gruntsuhdena dehl purwainas augſnas naw eeteizamas.

Neder neſahkaini lauki; tur lini loti apdraudeti un praſa raweſchanu, beſ ka raſcha buhs neeziga. Tàpat pehz eeſpehjas jaiſbehg akmenainee lauki.

Ja wiſàm kulturam nepahrtraukta audſeſchana weenâ weetâ uſ raſchibu atſauzas launi, tad lineem ſchahda parahdiba jo ſewiſchki noſihmiga. Augſnas nogurums no beeſchas linu atkahrtoſchanàs linkopjeem jau labi paſihſtams. Zehloni ſchai parahdibai mineti daſchadi un no peedſihwojumeem kà maſakais laika ſprihdis ſtarp linu ſehjumeem weenâ laukâ uſſkatiti 6—7 gadi.

No ſeneem laikeem linus uſſkata kà labako plehſumaugu. Ari tagad, ja gadas kahda uſplehſta ganiba waj atmata, linus waretu it labi tur eeſeht, neaiſmirſtot mehſloſchanu. Labakais linu preekſchaugs — ahbolinſch, ari wairakgadigs. Pehz wina lini paraſti attihſtas wislabak un dod augſtako raſchu. Slahpekla krahjumi, ko atſtahj ahbolinſch, pa leelakai daļai lineem peeteekoſchi un iſmantojas pakahpeniſki, kas ari no ſwara. Ahbolina ſaknes augſnu dſili irdinajuſchas, kamdehl maigàs linu ſaknes war augſnâ dotees dſiļak un iſmantot wairak baribas weelu. Ja lauki jau labi eekopti un eemehſloti, labas raſchas lini dos ari pehz labibam otrâ waj pat treſchâ weetâ pehz kuhtsmehſleem.

Ja grib ſaſneegt augſtas linu raſchas, jadod mahkſligee mineralmehſli ari teeſchi lineem. Gadijumos, kur augſnâ ſlahpekla deeſgan, peem. pehz ahbolina, peeteek peewadit tikai foſforſkahbi un kaliju; zitahdi naw jaaiſmirſt ari ſlahpeklis. Slahpekla lineem wajaga deeſgan daudſ.

Lihdſchinejàs linu raſchas jauſluhko par ſtipri ſemàm un ſcho ſemo raſchu dehl paſchiſmakſa iſnahk augſta. Ka linu raſchas eeſpehjams pazelt daudſ augſtak, nekà tàs lihdſ ſchim bija, redſams kautſchu no Preekulu ſelekzijas ſtazijas mehſloſchanas iſmehginajumu iſnahkumeem. Stazijas lauku eekopums un eemehſlojums gadu no gada ârween zehlees un tomehr ari 1932. g. ſauſajâ waſarâ, kad mehſlojuma eedarbiba newareja iſteikttees wiſâ pilnibâ, bija wehl lauki, kur lini pee pilnmehſlojuma dewa raſchas peeaugumu 24—30%, ſalihdſinot ar nemehſloteem gabaleem taî paſchâ laukâ. Leetojot linu mehſloſchanai pilnmehſlojumu, kurâ netruhkſt ne ſlahpekla nedſ kalija un foſforſkahbes, ſtazijas linu raſchas ſaſneedſ un pat pahrſneedſ ahrſemju linu rajonu raſchas. Kà redſams, pee mums, Latwijas apſtahkļos, it labi eeſpehjams pat pahrſneegt ahrſemju raſchibu un uſ ahrſemneeku darbeem nebuht mums naw janoſkatas ar ſkaudibu un nopuhtam ween. Paſchi mehs waram wehl labakus panahkumus guht. Jo ſewiſchki tas eeſpehjams ar lineem, jo Latwija linu audſeſchanas ſinâ eenem weenu no wiſiſdewigakàm weetam. Tikai peemehra dehl, bet ne kà noteiktu rezepti peewediſchu Preekulu linu ſehjumeem leetojamos mineralmehſlu daudſumus: ſehrſkahbais amonjaks —90 kg. uſ ha, kalija ſahls 40% — 180 kg. uſ ha, ſuperfoſfats — 270 kg. uſ ha.

Lineem domatais lauks jaſagatawo ruhpigi. Ar wiſu mehſloſchanu daudſ nebuhs panahkts, ja lauka ſaſtrahdaſchanu iſdaris pawirſchi. Linu ſihkàs un maſſpehzigàs ſaknes praſa ſmalku un weenadi ſaſtrahdatu augſnu, pee kam leela wehriba peegreeſchama neſahļu apkaroſchanai. Neſahļainos laukos linu raſcha ahrkahrtigi krihtas. Protams, lineem domatà laukâ neſahļu apkaroſchana pawaſarî neko nedos, jo gaidot, kamehr uſdihgſt neſahles, lai tàs iſnihzinatu, labakà linu ſehja buhs nokaweta. Te no ſwara paſtahwiga neſahļu apkaroſchana gadu no gada un kas wehl darams, jaiſdara eepreekſchejâ rudenî. Scha pawaſara linu ſehjumeem nahkſees tik iſwehletees tihrakos laukos, zik to atļauj eekahrtotà augſeka, waj ari ſagatawotees uſ linu neſahļu apkaroſchanu.

Atgreeſchotees pee augſnas ſagatawoſchanas jaatſihmè, ka lini praſa, lai lihdſ ſehſchanai augſna daudſmaſ noſehſtos, pretejâ gadijumâ, ja augſnas ſehſchanàs noteek wehl tad, kad lini iſdihguſchi, to ſaknes war zeeſt. Ja nem wehrâ ari to, ka lini jaſehj agri, tad abu peemineto eemeſlu dehl gandrihſ weenmehr buhs labak, ja lineem domato lauku uſars jau rudenî. Wehl preekſch uſarſchanas, zik tik war ahtrak, wirskahrta jauſloba un, ja mitrums un ſiltums lauj, jaapkaro neſahles. Pawaſarî, tiklihdſ teek wirſû, uſartais lauks janoſchkuhz un drihſ pehz tam jaezè. Ja lauka ſchuhſchana norihſinas ſtrauji, ezeſchanas weetâ war tuhlit ſtahtees pee augſnas irdinaſchanas, ko iſdara mehrenâ dſiļumâ ar atſperu kultiwatoru waj pat atſperu ezeſchu. Sliktakâ gadijumâ war ſekli uſart ar tſchetrlemeſi, bet tas naw tik wehlami. Lineem art lauku pawaſarî, waj pat uſplehſt kahdu ſahļaju — naw eeteizams.

Stahjotees pee linu ſehſchanas wisnopeetnakà wehriba japeegreeſch ſehjamo linſehklu wehrtibai. Linkopji labi ſin, ka ne katra ſehkla dod labus linus. Laba ſehjamo linſehklu materiala ſawahkſchanas eeſpehjamiba ir Latwijas linkopju zentralai ſaweenibai, kas wairakos eepreekſchejos gados iſdarija linu ſehjumu

apſkates. Beidſamos gados Preekulu un Stendes ſelekzijas ſtazijâs iſaudſetas jaunas linu ſchkirnes, kas nodotas wairoſchanâ. Peedſihwojumi parahdija, ka linu ſelekzijai leela noſihme un ar winas palihdſibu lihdſſchinejo linu raſchibu eeſpehjams eewehrojami zelt. Ar to war uſlabot ſchkeedras raſchas ne tikai daudſuma, bet ari labuma ſinâ, jo eeſpehjams eeguht ſchkirnes ar rupju un ſmalku ſchkeedru, ar wairak waj maſak pakulam u. t. t. Ar linu iſlaſes palihdſibu eeſpehjams dabuht ſchkirnes, kas ſpehj labi pretotees linu ruhſai un zitàm linu ſlimibam, kas atkal zel ſchkeedras raſchu un wehrtibu.

Sagatawojot linſehklas ſehjai, jazenſchas wiſeem lihdſekleem neſahlu ſehklas pehz eeſpehjas pilnigi noſchkirt. Japahrbauda ari linſehklu dihgſchanas ſpara ſkaitlis, kas rahda, kahds % no deedſejamàm ſehklam iſknita pirmajâs trihs deenâs pehz tam, kad ſehklas uſliktas deedſet. Dihgſchanas ſpehjas ſkaitlis rahda, zik ſehklu iſknitis wiſâs 10 deenâs, kamehr deedſeſchanas turpinas. Wehlak dihgſtoſchas ſehklas dod augſchanas ſinâ maſak ſparigus augus, no ka rodas neweenads kahrtains ſehjums. Jo maſaka ſtarpiba ſtarp dihgſchanas ſpara un ſpehjas ſkaitleem, jo wehrtigaks buhs ſehjamais materials. Laba ſehjamà materiala 1000 ſehklam wajaga ſwehrt ap 4,5 grameem un wairak un pehz eeſpehjas ſaturet maſ melno ſehklu. Daka melno ſehklu gan dihgſt, bet winu tumſchà krahſa leezina, ka tahdas ſehklas tomehr bojatas. Nereti winas pahrnehmuſchas linu ſlimibas un winu apwalkâ war buht ſehnotne, kas ſehklam iſdihgſtot ſahk ari attihſtitees tahlak un dihgli nomaità. Leela noſihme ſehjamo linſehklu kodinaſchanai. Pehz Augu aiſſardſibas inſtituta publzeteem dateem linſehklu kodinaſchana ſalihdſinot ar nekodinateem ſehjumeem, dewuſi raſchas peeaugumu lihdſ 20%. Linſehklas war kodinat ſauskodinaſchanas lihdſekleem waj ari iſleetot ſlapjo ahtrkodinaſchanas panehmeenu. No ſauſkodinaſchanas lihdſekleem labakais atſihts Zereſans, bet ſlapjai ahtrkodinaſchanai — Germiſans, kam blakus noſtahjas muhſu weetejee kodinaſchanas lihdſekli (ſkat. „L. L.“ agrakos numurus).

Ar wiſu labo augſnas ſagatawoſchanu un eemehſloſchanu un laba ſehklas materiala ſagahdaſchanu maſ kas buhs panahkts, ja nepeegreeſis wehribu linu ſehſchanas laikam. Labako iſnahkumu arween dod agra ſehja. Lihdſſchinejee Preekulu linu iſmehginajumi ar leelu noteiktibu rahda, ka peenahzigi noſaſinatos laukos lini buhtu jaſehj drihſ ween pehz tam, kad teek uſ lauka wirſu un tahdos apſtahkļos katra kaweſchanàs naw attaiſnojama. Agrak ſehtee lini wehl dabù augſnâ eſoſcho ſeemas mitrumu, kas winu attihſtibai, ſewiſchki pirmâ laikâ, loti nepeezeeſchams. Spilgts peemehrs bija peedſihwots 1932. gadâ, kad labakos iſnahkumus guwàm no tahdeem lineem, ko iſdewàs ceſeht wehl preekſch Waſaras ſwehtkeem un pehz teem apm. lihdſ 20. maijam. Schahdi agri ſehtee lini no pagahjuſchàs waſaras leelà ſauſuma zeeta ſamehrâ loti maſ. Ne tà tas bija ar maija beigu un junija ſahkuma ſehjumeem, ſewiſchki, ja tos eeſehja iſklaidu. Agrai ſehjai leela noſihme tai ſinâ, ka agros ſehjumus tik daudſ nebojà linu ſemes blusiņas, jeb kà winas tautâ ſauz — linu ſpradſchi. Linu ſemes blusiņu galwenà uſbrukuma laikâ agreem ſehjumeem tàs ar wiſu ſawu rijibu leelu poſtu wairs nenodara, jo lini jau noſtiprinajuſchees un, galwenais, palikuſchi blusiņam par zeeteem un negarſchigeem, kamdehl tàs tik ſtipri negrauſch. Kà redſams, wairak paauguſchos linus, kas blusiņu grauſumus waretu labak paneſt, tàs wiſpahri negrib wairs ehſt un tà agrà ſehjuma lini no blusiņu ſobeem teek walâ pawiſam weegli.

Weldreſchanàs agri ſehteem lineem daudſ maſaka, nekà wehlajeem. Agri ſehtee lini padoti wehſaka laika ſprihſchu eedarbibai, kas pee mums eeſtahjas maija beigàs un junija ſahkumâ. Tas lineem par launu nenahk, bet augſchana nenorit tik ſtrauji, kà teem, kas dihgſt un tuhlit ſahk attihſtitees leelâ ſiltumâ. Agri ſehteem lineem ſtublajs iſnahk ſtingraks un tas winus paſargà no weldreſchanàs. Agro ſehjumu lini loti maſos apmehros zeeſch no linu ruhſas.

Agr. P. Dreimanis.

(Turpmak wehl.)

Neaiſmirſiſim mehſlus ari ahbolinam!

Kà iſejpunkts labas lopbaribas ſagahdaſchanâ japeenem labas, augſtwehrtigas rupjàs baribas ſaraſchoſchana, lai iſehdinamàs ſpehkbaribas newajadſetu daudſ. Tà tad pirmais ſolis uſ leetderigu iſwairiſchanos no pirktàs ſpehkbaribas ir — atkratiſchanàs no maſwehrtigas rupjàs baribas. Ehdinàt lopus ar ſalmeem, pelawam, maſwehrtigu plawu ſeenu un ruhpetees par daudſ paſchraſchotas ſpehkbaribas — ta nebuhtu ihſtà gudriba. Jaatſihſt, ka ſpehkbaribas atweetoſchanâ pee lopu ſeemas ehdinaſchanas wisleelakà loma peekriht ahbolinam. Kà ſinams, tad ſpehkbaribu rakſturo tàs olbaltuma ſaturs. Labam ahbolinam ſchis olbaltuma ſaturs gandrihſ tikpat augſts, kà auſam un meeſcheem.

Ja wiſu ſeemu lopus war ehdinat ar pilnu normu ahbolina waj daudſmaſ lihdſwehrtigas zitas rupjàs baribas, paſneedſot ſcho baribu ari zeetſtahwoſchàm gowim, lai pehdejàs labi ſagatawotos ſlauſchanas periodam, tad tas jau ir ſwarigs eegumums zelâ uſ lehtraſchoſchanu. Ja ſaimneezibâ daudſ ahbolina, tad nenahkas gruhti iſweſt noteikumu par konſekwentu ehdinaſchanu. Schis noteikums praſa, lai lopi tiktu ehdinati weenmehrigi un atſewiſchkos periodos paſneegtàs baribas wehrtiba nenokriſtu ſem normas. Jo lihdſ ko rodas pahrtraukums pareiſâ ehdinaſchanâ un tapehz peena raſcha kwiht, tad ne ar kahdeem normaleem lihdſekleem naw wairs eeſpehjams peena raſchu pazelt uſ agrakàs pakahpes.

Protams, lai buhtu daudſ ahbolina, tad tam augu ſekâ jaeerahda redſama weeta. Sinams gan, lai ahbolina paſchiſmakſa iſnahktu lehtaka, tad koprašchas pawairoſchana panahkama ne tikdaudſ zaur ſehjumu paplaſchinaſchanu, kà gahdajot par ahbolinam wajadſigàm augu baribas weelam. Naw reti gadijumi, kur weenâ ſaimneezibâ uſ 5 puhrweetam raſcho wairak ahbolina, nekà otrâ no 10 puhrweetam. Protams, ka pirmâ ſaimneezibâ ahbolina paſchiſmakſa war buht ſemaka, nekà otrâ.

Mehſloſchana ir loti eeſpaidigs lihdſeklis ahbolina raſchu zelſchanâ. Naw ſtarpibas, waj ſemê augu uſturweelas eeneſtas ar kuhtsmehſleem waj mahkſligeem mehſleem, mehſlojot ahbolina preekſchaugu. Ari kuhtsmehſleem te jaeerahda goda pilna weeta. Kur ahbolinu mehſlo teeſchi, tur no mahkſligo mehſlu leetoſchanas newarès iſwairitees. Bet mehſlojot ihſtâ weetâ un pareiſi, lihdſ ſchim wehl newar buht runa par mahkſligo mehſlu neatmakſaſchanos. Ja mehginatu uſſwehrt, ka mahkſligo mehſlu leetoſchana daudſ jaſaſchaurina, tad gribetu eebilſt, ka muhſu ſemkopju wairums lihdſ ſchim jau tik maſ leetojuſchi mahkſligos mehſlus (ari ahbolinam), ka mehſlojuma wehl tahlaka ſaſchaurinaſchana noſihmetu to paſchu, ko atteikſchanàs no mahkſligo mehſlu leetoſchanas. Latwijâ iſleeto 2—11 reiſes maſak mahkſligo mehſlu uſ katras lauk-ſaimneeziſki iſmantojamas ſemes weenibas, kà Wakareiropas kulturwalſtîs, un eeguhſt 2—3½ reiſes maſakas raſchas (ſkat. J. Wagnera „Kà Latwijai mehſlot . . .") Ja tà, par zik tad lai wehl ſaſchaurinam mahkſligo mehſlu leetoſchanu?

Ahbolinſch ar ſawu plaſcho ſaknu ſiſtemu ir gan labs baribas weelu reſerwju iſmantotajs un tapehz widejas raſchas, kà to iſmehginajumi rahda, daudſos gadijumos ſaſneegtas ari beſ teeſcha mehſlojuma.

Bet tà kà jau pagahjuſchâ gadâ mahkſligo mehſlu leetoſchana ſaſchaurinajàs, tad augu baribas weelu reſerwes ſemê newar buht leelas. Tapehz tur, kur pagahjuſchâ gadâ ahbolina preekſchaugam naw dots ſpehzigs mehſlojums, beſ teeſcha mehſlojuma uſ labu raſchu newar zeret ari pee pirmà gada ahbolina. Otrà gada ahbolinſch, lai tas ſaſneegtu kaut wideju raſchu, widuwejâ ſemê arween praſa kahrteju foſforſkahbes un daudſkahrt ari kalija mehſlojumu. Ja ahbolinu nemehſlojam, tad lai ari apmeerinatos ar maſakàm raſcham, ſtipri jarehkinas ar to, ka reſerwes teek iſſuhktas un ahbolinam ſekojoſchais pehzaugs tuhlit praſa ſpehzigaku teeſchu mehſlojumu, bet ja tas pilnos apmehros netiktu paſneegts, tad raſchas neapturami ſlihdès. Sinams, apdomiba mehſloſchanâ ſchinîs laikos ir wajadſiga un iſſchkehrdiba nekad naw bijuſi ſlawejama, tomehr deretu raudſitees, ka ar neapſinigu taupiſchanu nenonahktu pee ſaudejumeem.

Lai mehſlojums labi atmakſatos, wajadſigs labs ahbolina ſelmenis, tapehz ahbolina ſehklai, pilnigakam iſſehjas daudſumam un leetderigam ſahlu peemaiſijumam ari peegreeſchama atteeziga wehriba.

J. Maſurs.

Laukkopja atſihmes.

Semes eelabojumi Italijâ ſaiſta tagad wiſpahreju uſmanibu, jo nekur zitur tee naw tik plaſchi un ar tahdu zentibu iſweſti. Par ſemes eelabojumeem (bonifikazijam — bonifica) itali apſihmè wiſu, kas nederigas ſemes padara par laukſaimneeziſki iſmantojamàm. Eelabojumi ſkar kalnus un purwus, upes un eſerus, ſmiltajus un mahlajus. Daudſos gadijumos ſemes eelaboſchana purwajos reiſê ir ari zihņas lihdſeklis ar bihſtamo deenwidneeku ſlimibu — malariju. Diwi plaſchi ſemes eelaboſchanas rajoni atrodas netahlu no galwas pilſehtas — weens uſ ſeemeļ-reetumeem, otrs uſ deenwideem no Romas. Pirmais rajons aptwer 8100 ha purwu, kuri 6 gadu laikâ pahrwehrſti lauk-ſaimneeziſkâ ſemê. Zekotajs, kurſch pirms 6 gadeem redſeja atbaidoſchos purwus, tagad pahrſteigts par kupleem kukurušas, auſu un meeſchu laukeem, trekneem ganibu laukeem, wihnogulaju un augļu koku plantazijam, ſakņdahrſeem. Jauneerikotos ſahļajos ſawairoti ganampulki, kuri apgahdà Romu ar peenu. Rakſturigi: 1925. gadâ, pirms purwaju eelaboſchanas, apwidû dſihwoja 50 zilweku, malarijai padotu; atſewiſchki iſmantotee ſemes gabalini dewa nenoſihmigus eenahkumus. Tagad apwidû mitinas wairak par 4000 eedſihwotaju, kuru ſkaits tuwakâ nahkotnê wehl dubultoſees; ſeme dod 19 milj. liru eenahkumu. — Otrs purwainais, malarijas pahrņemtais eelaboſchanas rajons atrodas 50 klm. deenwidos no Romas un aptwer 73.000 ha leelu platibu. Tur darbi patreiſ tuwojas beigam. Bijuſcho kara dalibneeku beedriba ſemi eedalìs ſaweem lozekleem — 8 un 20 ha leelâs ſaimneezibâs. Pehdejo 10 gadu laikâ Italijâ eelaboti laukſaimneeziſkai iſmantoſchanai 404.000 ha ſemes. Un wiſi apmeerinati: nauda eeguldita ſemê raſchigi, ta nahk atpakaļ ar bagatigeem prozenteem, ſaiſtits pee ſemes leels ſkaits beſdarbeeku, ſamaſinats laukſaimneezibas raſchojumu imports.

Kas weizina ſemes dſihwibu? No derigeem ſemes ſihkeemihtneekeem ſewiſchki wehrtigas diwas to grupas: gaiſa ſlahpekļa ſaiſtitajas bakterijas un nitrifikazijas bakterijas. V. Thomas pahrbaudijis wairakus apſtahkļus, kurus waretu uſſkatit par mineto bakteriju darba weizinatajeem waj trauzetajeem ſemê. Wiſpirms ganibu ſemê peerahdijees, ka gaiſa ſlahpekļa ſaiſtiſchana un nitrifikazija ſtahw zeeſchâs ſakaribâs ar ſemes reakziju: jo wairak reakzija noſweras no neitralàs, jo maſak darbigas paleek abu grupu bakterijas. Organiſku weelu peedewa ſemei gaiſa ſlahpekļa ſaiſtiſchanu un nitrifikaziju weizina, bet maſakâ mehrâ, kà to paraſti domà. Mineralmehſli naw iſrahdijuſchi nekahdu eetekmi ſchaî wirſeenâ. Gaiſa ſlahpeklis wiswairak ſemê ſaiſtas

walganos pawasara un rudens mehneschos; ari nitrifikazija schinîs periodos it kà straujaka, tomehr ta wairak padota swahrstibam wasaras mehneschos — atkaribâ no mitruma un temperaturas. Artâ lauku semê bakteriju darbiba tapat leelâ mehrâ eetekmè semes reakzija: gaisa slahpeklis wiswairak saistas, kad reakzija tuwu neitralai, pH=6,5—7,5. Kad pH pahrsneedz 7,3, nitrifikazija mani eerobeschojas. Bakteriju darbibu aramsemê daudz wairak, kà ganibâs, eetekmè nokrischni un temperatura. Aramseme saista eewehrojami wairak gaisa slahpekla un nitrifizè daudz zentigaki organisko slahpekli, nekà nestrahdatà, sasehlusi ganibu seme.

Tomasmilti un superfosfats. A. Wilhelmijs un S. Gericke zentuschees issekot, kas noteek ar tomasmiltu un superfosfata fosforskahbi pehz to eestrahdaschanas semê. Tomasmiltu fosforskahbe, semes mitrumâ schkihsdama, weenmehr eeskalojas dsilaki, nekà to ar darba rihkeem eestrahdà. Salihdsinot ar superfosfata fosforskahbi, eeskaloschanàs ir daschada — atkaribâ no semes. Neitralas reakzijas, ar fosforu peeteekoschi nodroschinatâ semê 3 zm. beesais wirsejais semes slahnis aistura sewî diwreis wairak tomasmiltu fosforskahbes, nekà superfosfata fosforskahbes. Skahbà smilts, fosfornabagâ semê tomasmiltu fosforskahbe war eeskalotees dsilaki par superfosfata fosforskahbi. Kalkainâ mahla semê abu mehsloschanas lihdsekku fosforskahbe eeskalojas weenadi dsiki. No wirsmehslojumâ dotas fosforskahbes 75% paleek 3 zm. beesâ wirsejâ semes slahnitî. Schî wirsejâ slahnitî aisturetà fosforskahbe ar laiku paleek weenmehr labaki schkihstoscha un schkihdinaschanàs pakahpe ir weenada — neatkarigi no tam, waj ta dota ar tomasmilteem waj superfosfatu. Mahlâ superfosfats naw zehlis semes skahbumu tapat, kà tomasmilti. Skahbâs smilschainâs semês abi fosformehsli pastiprinajuschi pH wirsejâ, 1 zm. beesâ semes kahrtinâ, bet naw to weidojuschi dsilakâs kahrtâs.

Sirgu mehsli kartupelu wirsmehsloschanâ. J. Samoilows pehz kartupelu sadihgschanas noklahjis semi starp rindam ar weenmehrigu sirgu mehslu kahrtinu un to apbehris ar semi. Mehslu segas beesumi nemti daschadi — pehz aprehkina 18—36—54—72 tonnas uz ha. Isnahkumâ ar paaugstinatàm mehslu dewam weenmehrigi peeauguschas ari kartupelu raschas — lihds pat wairak par 140%. Sega paahtrinajusi kartupelu seedeschanu. Swarigakais wisâ ismehginajumâ tas, ka eekahrtojums bijis tahds, ka mehslu baribas weelas pee kartupelu saknem nemaz newar peekluht. Mehsli, tà tad, peegahdajuschi kartupelu lapam gaisa baribu — oglekla dioksidu un tikai ar to zehluschi raschas. Leeku reisi apstiprinas kuhtsmehslu nosihme gaisa baribas raschoschanâ ruschinamaugeem un to leetderiba wirsmehsloschanâ. Jota.

Augu aizsardziba.

Vasaraju sēklas kodinašana.

Ar sēklu izplatas vairakas bīstamas labību slimibas, kā kviešu un miežu cietās melnplaukas, miežu lapu melnsvītras, auzu cietā un putošā melnplaukas. Šīs slimibas novēršamas kodinot sēklu ķimiskos līdzekļos. Sēklu kodina mērcešanas, aplaistīšanas, slapjās ātrkodinašanas vai sauskodinašanas paņēmienos.

Mērcešanas paņēmiens dod visdrošakos panākumus, tik neērts tanī ziņā, ka graudi uzsūc daudz mitruma un stipri uzbriest. Kodinašanas līdzekli ielej koka kublā, tanī iemērc ar drēbi oderetu grozu, ieber kodinamos graudus un maisa ar koka nūju. Maisot uzpeld visi vieglie, bet kviešiem ari melnplauku sporām pilditie graudi, kurus ar sietiņu vai putu karoti nosmeļ un iznīcina. Kodinašanai izbeidzoties grozu izceļ no kubla, ļauj liekam šķidrumam notecet atpakaļ kublā un pēc tam kodinatos graudus izber plānā slānī uz tīras grīdas vai klona, žūšanai. Grīda jadezinficē, aplaistot ar kodinašanas šķidrumu. Atlikušo šķidrumu lieto nākošo porciju kodinašanai, papildinot ar attiecigu daudzumu svaiga šķidruma. Pirmo 50 kg. kviešu mērcešanai ņem 50 litrus kodinašanas šķidruma, miežiem 60, bet auzām 90 litr. Katru nākamo 50 kg. sēklas mērcešanai atlikušam šķidrumam pielej, kodinot kviešus 8 litr., miežus 9 litr., bet auzas 10 ltr. svaiga šķidruma. Mērcešanas ilgums atkarigs no kodinašanas līdzekļa un koncentracijas. Visbiežak graudus mērcē 30 min. Mērcešanas paņēmienā ieteicams kodinat kviešus, jo nosmeļot melnplaukainos graudus, novērš pēcinfekciju.

Aplaistīšanas paņēmiens ērtaks par graudu mērcešanu un, izņemot kviešus, dod labus panākumus. Aplaistamos graudus nober uz tīras grīdas vai klona un ar lejkannu pakāpeniski aplaista ar kodinašanas šķidrumu, 6—8 reizes rūpigi pārliekšķerejot. Jo rūpigaki graudus maisa, jo drošaks kodinašanas panākums. Aplaistītos graudus izbārsta 10 cm. biezā slānī un apsedz tīriem maisiem uz 6—8 stundām. Pēc tam segu noņem un graudus izbārsta vēl plānakā slānī žūšanai. Katru 50 kg. sēklas kodinašanai aplaistīšanas paņēmienā vajadzigi sekoši daudzumi šķidruma: kviešiem 5, miežiem 6, auzām 10 ltr.

Kodinot sēklu slapjā ātrkodinašanas paņēmienā, vajadzigs sauskodinašanas aparats. Aparatā ieber kodinamos graudus, izlaista uz tiem nelielu daudzumu koncentreta kodinašanas šķidruma, aparatu ātri aizdara un griež 5 min., taisot 40—45 apgriezienus minutē. Ar to kodinašana nobeigta. Graudus bez kaltešanas ber maisos un lieto sējai. Piemērotaks šim paņēmienam nedaudz pārveidots sauskodinašanas aparats ar kodinašanas cilindrī iebūvetu cauru asi, caur kuru, aparatam griežoties, var graudus vienmē-

rigi aprasinat ar kodinašanas šķidrumu. Šķidruma patēriņš, atkaribā no līdzekļa, 1,5—2 ltr. uz 50 kg. sēklas.

Pēcinfekcijas novēršanai, aprakstitos paņēmienos kodinatā sēkla jaber desinficetos maisos.

Sauskodinašanas paņēmienā vajadzigs aparats, kas noder ari slapjai ātrkodinašanai. Graudus un sauskodinašanas līdzekli ieber aparatā un griež 3—5 min. Pēc tam graudus ber maisos un lieto sējai. Sausos līdzekļos kodinatus graudus var uzglabat mēnešiem ilgi. Lauksaimniekam, lietojot sauskodinašanas līdzekļus, rodas iespēja sēklu kodinat no lauku darbiem brīvā laikā. Jaaizrāda, ka lietojot sauskodinašanas līdzekļus, jaizvairas ieelpot indigos putekļus, kas kaitigi veselibai. Kodinot lielakus daudzumus sēklas, var izsargaties no indigiem putekļiem, aizsienot muti un degunu ar salocitu marles saiti, ieliekot starpā kārtiņu vates. No visiem kodinašanas paņēmieniem sauskodinašana visērtakā, bet ari dārgakā. Ļoti noderiga kviešu kodinašanai, jo nav jabaidas no pēcinfekcijas.

Sēklas kodinašanai lietojami sekoši Zemkopibas ministrijas augu aizsardzibas padomes atzīti līdzekļi, kurus minesim alfabeta kārtibā.

Līdzekļi slapjai kodinašānai: Ceresans — slapjkodne, Germisans, Granisans, Plantasans un Uspuluns universalais. No tiem Granisans un Plantasans vietejie ražojumi. Kādās koncentracijās un kādos kodinašanās paņēmienos šie līdzekļi lietojami, lauksaimnieks atradīs sīkus norādijumus katra līdzekļa oriģinaliesaiņojumam klātpieliktā lietošanas pamācibā.

No sauskodinašanas līdzekļiem ļoti teicams sausais Ceresans.

Augšejie līdzekļi ieteicami kviešu un miežu kodinašanai. Tie, nenoliedzami, dod ari labus panākumus auzu kodinašanai pret putošo un cieto melnplaukām, bet, aiz saimnieciska aprēķina auzu kodinašanai izdevigak lietot formalinu, jo tas lētaks par minetiem oriģinalpreparatiem un dod labus panākumus. Katrā aptiekā vai zāļu preču veikalā dabujams 40% formalins. Auzu kodinašanai to lieto 0,1% šķīdumā, ko pagatavo šķidinot 250 ccm 40% formalina 100 litros ūdens. Auzas tajā mērcē 15 min., vai aplaista. Aplaistīšanas paņēmienā formalinā kodinatus graudus tura apsegtus tikai 2 stundas. Formalinā kodinata sēkla jaizsēj pēc iespējas drīz, vēlakais 1—2 dienās, pretejā gadijumā var ciest sēklas dīgspējas. Miežu un kviešu kodinašanai nav ieteicams lietot formalinu, jo graudu dīgspējas var stipri ciest. Formalinu 0,1% šķīdumā izdevigi lietot ari maisu desinfekcijai. Maisus mērcē 15—20 min., pēc tam izžauj. Sauskodinašanas līdzeklī apstrādatai sēklai maisu desinfekcija lieka, jo kodinašanas process norit uz lauka, kad sēkla iestrādata mitrā augsnā.

Kviešu kodinašanu lauksaimniekiem vairs sevišķi nenākas ieteikt, jo ta jau plaši atzīta un lietota daudzās saimniecibās. Nav lieki uzsvērt, ka ne mazak svariga miežu un auzu kodinašana. Miežus bojā ne tikai melnplaukas, daudz postošakas ir miežu lapu melnsvītras, kas ari novēršamas kodinot sēklu. Ari auzu putošā melnplauka daudzās saimniecibās iznīcina ap 20% ražas. Agr. H. Eglite.

Daži novērojumi par linu rūsešanu.

Apstrādajot Priekuļu selekcijas stacijā linu salīdzinajumu un izmēģinajumu materialus, sākot ar 1928. g. ievākti dati par linu slimošanu ar rūsu, ko rada liekēžu sēnite *Melampsora lini*, uzbrukdama linu stublajiem un lapām. No izmēģinajumiem janāk pie slēdziena, ka linu rūsu var ierobežot, ja ievēro dažus apstākļus, kas linu rūsinašanu veicina, vai kavē.

Kā ļoti svarīgs apstāklis uzskatams linu sēšanas laiks. Agrakajos gados, kad Cēsu apkārtnē linus vēlsēja lielos daudzumos, pa parasto sējas laiku skaitija junija pirmo pusi (pēc jaunā stila). Taisni šis laiks Priekuļu apstākļos linu rūsinašanas ziņā izrādas kļūmigakais. Ja aplūko sakrātos materialus, redzams, ka atkaribā no sējas laika linu slimošanā ar rūsu varam saskatit trīs atsevišķus periodus: līdz 20. maijam sētie lini ar rūsu slimo pavisam niecigos apmēros; maija pēdejās 10 dienās sētie rūsē jau ievērojami stiprak, bet junijā sētiem mazai un sliktai ražai pievienojas vēl tik ārkārtiga slimošana ar rūsu. Tāda sējuma vērtiba stāv ļoti zemu un, protams, pieliktās pūles nekad neatmaksā.

Mēslojumam uz linu rūsešanu ari sava zinama ietekme, kautgan te grūtak atrast tik spilgtas starpibas, kā atkaribā no sējas laika. Priekuļos izdaritie novērojumi nesaskan ar citās vietās un valstīs iegūtiem rezultatiem. Mēdz apgalvot, ka fosforskābe linu rūsinašanu veicina, kamēr kalijs rūsai nav labvēligs. Pēc mūsu vairakgadigiem novērojumiem taisni fosforskābe ir ta, kas stiprina linus pret rūsas uzbrukumiem. Pagājušā vasarā pat vienpusigs mēslojums ar fosforskābi linu rūsinašanu nav palielinajis, bet citā izmēģinajumā pat pilnigi pasargajis linus no rūsas.

Piegriežoties atsevišķiem mēslošanas līdzekļiem, jaatzīmē, ka nav novērotas kādas sevišķas starpības starp 40% kalija sāli un kainitu, ja tos dod kalija ziņā līdzvērtigos daudzumos. Tādā gadijumā starpība linu rūsinajuma ziņā nav visai noteikti nosakama. Ari dodot pilnmēslojumam klāt vēl vāramo sāli, rūsešanā starpibas neredz. Nitrofoska, kā liekas, linu izturibu pret rūsu nedaudz veicina.

Liela nozīme mēslošanas līdzekļu kombinejumiem, kur māksligos mineralmēslus var dot vai nu fizioloģiski skābā grupejumā (piem. sērskābais amonjaks, kalija sāls un superfosfats), vai ari sārmainā (piem. Čiles vai kaļķa zalpetris, kalija sāls un tomasmilti).

Izrādas, ka lietojot fizioloģiski skābus mēslus, linu rūsa parādas daudz mazakos apmēros, nekā fizioloģiski sārmainā mēslojumā.

Tikpat spilgtas dažadibas linu rūsešanā, kā pie sējas laikiem, redzamas ari salīdzinot sāvā starpā linu šķirnes un tīrās linijas. Ir linijas, kas ļoti maz padodas rūsas uzbrukumiem, un ir ari tādas, kam rūsa uzbrūk sevišķi postošos apmēros. Audzejot jaunas linu šķirnes, gadas tādas, kam nav neviena vesela auga un bieži rūsas plankumiem segtā stublaja virsma platības ziņā pārsniedz nebojato virsmu. Ja izdodas no audzejamiem liniem šādas slimojošās ciltis izvākt, ari tad jau linu izlasei ir liela nozīme, nemaz nerunajot par citām uzlabotām īpašibām. Rūsas plankumi, kas bojā iegūtās šķiedras izskatu un labumu, samazina ari iegūstamās peļņas lielumu, kamdēļ linu atbrīvošana no rūsas ieņēmiglem augiem jau pati par sevi ceļ ražās vērtību. Šādām rūsas ieņēmigām linu šķirnēm rūsas uzbrukumi sevišķi katastrofiski vēlakos sējumos — tur tad slimo augu skaits var sasniegt 70—75%. Ja nu no visiem audzetiem liniem paliek pāri tikai viena ceturtdaļa nebojato linu stublaju, kas ari vēla sējuma dēļ dod mazvērtigu šķiedru, viegli iedomaties, kāds iznākums no tāda sējuma var būt un kāda ir viņa atmaksašanās.

Agr. P. Dreimanis.

Redakcijas piezīme. Ņemot vērā pretrunas, kādas pastāv attiecibā uz fosfora un kalija mēslojumu ietekmi linu rūsešanā, pastāvošie atzinumi gan par labu, gan par ļaunu fosfora un kalija mēslojumiem jauzņem ar zinamu kritiku un atturibu, iekams jautajums nebūs vēl plašak noskaidrots un atrasti pretrunu cēloņi.

Augu aizsardzibas kalendars.

Maijs.

No šinī laikā veicamiem kulturaugu aizsardzibas darbiem pirmā vieta jaierāda labibu, linu un dārzaugu sēklu kodinašanai. Pēdejā minetos augus pasargā no dažadām slimibām un tādā kārtā paaugstina ražu. Pārpratumu novēršanai jaaizrāda, ka sēklas graudus kodinot nav iespējams labibas pasargat no rūsām un tamdēļ vasaraji, kā piemēram auzas, tapat lini, jasēj agri, izvēloties pret rūsām izturigas šķirnes un vispusigi mēslojot zemi. Bez tam vēl jaiznīcina bārbeles un pabērzi jeb vilka ābeles, ja tādas vēl saimniecibas robežās atrodamas. Šie kaitigie krūmi vai nu ar visām saknēm no zemes jaizrok, vai ari uz katra krūma saknēm jauzkaisa atkaribā no krūma lieluma, līdz 5 kg. vāramās sāls. Kartupeļi pirms stādišanas japārlasa, atšķirot iepuvušos no veseliem. Nav labi, ja kartupeļus, pēc to novietošanas vagās, apklāj ar svaigiem kūtsmēsliem, kuri veicina puves parādišanos. Dažos gados ražas pieaugumu dod ari sēklas kartupeļu kodinašana ķimisko vielu šķīdinajumos īsi pirms izstādišanas. Maija beigās kāpostiem, kāļiem un ari pārejiem krustziedaiņiem kulturaugiem uzbrūk spradži. Pēdejo apkarošanai augi jaapputina ar kalcija arzenatu, piemaisot 1 kg. uz 4 kg. kaļķu. Apputinašana jaizdara rāmā laikā un jasargas ieelpot nāvigos putekļus. Bez tam vēl jaraugas uz to, lai kalcija arzenata un kaļķu maisijuma putekļi nenosēstos uz tuvumā atrodošamies ganibām un pļavām. Daudzos apvidos lopbaribas burkaniem sačokurojas lapas, kamdēļ tie jasēj vēlaku kā parasts, un tūliņ pēc uznākšanas, kad attīstas pirmās plūksnotās lapiņas, jasāk miglot ār petrolejas emulsiju. Pēdejo pagatavojot uz 95 litriem ūdens jaņem 4 litri petrolejas un 1 kg. labu zaļo ziepju. Maijā, nedezinficetā zemē sētie kāposti parasti paliek melnkājaini un nogāžas gar zemi. Lai tas nenotiktu, tad kāposti pēc uzdīgšanas japārstāda retaki un vēlak starp tiem zeme jaapklāj ar 1—2 cm. biezu grants kārtiņu. Kāpostus laukā pārstādot jalieto tikai vesels dēsts ar labi attīstitām, no uzbriedumiem brīvām saknēm. Sīpoli pirms stādišanas janomērcē 0,25% Uspuluna šķīdinajumā 1—2 stundas un pēc tam sekli jaizstāda uz vagām vai dobēm. Krizantemas ārā izstādot janoplūc apakšejās lapas, lai tās neskārtos pie zemes un tajās nevaretu iekļūt nematodes. Lai pēdejās nevaretu lapās nokļūt rāpjoties pa stublajiem uz augšu, tad ap tiem visapkārt, apmēram 10 cm. augstumā no zemes, jauzsmērē laba, mizu nebojajoša kāpuru lime.

Pēc noziedešanas ērkšķogulaji tūliņ jaapmiglo ar šādu sastāvu: ūdens 100 litri, natrija arzenata 30 gr., veļas zoda 500 gr., zaļo ziepju 250 gr. un kazeina 200 gr. Vispirms siltā ūdenī jaizmērcē kazeins, kuram vēlak japiemaisa smirdspirts. Pārejās vielas katra atsevišķi jaatšķidina siltā ūdenī un beidzot visas jasamaisa kopā. Tā kā šis līdzeklis, tā dēvetais kazorans ļoti indigs, tad ar to jaapietas uzmanīgi. Jāņogulaji un upenaji pēc ziedešanas jamiglo ar 1% Solbara šķīdinajumu vai ari sērkaļķa novārijumu, atšķaidot 1 daļu ar 40 daļām ūdens. Sevišķa uzmaniba maijā un vispārigi pavasarī japiegriež augļu kokiem, kuri pirms un pēc ziedešanas japmiglo ar sērkaļķa novārijumu jau minetā koncentracijā. Lai tāds miglojums augļu kokus pasargatu ari no lapas grauzošiem tārpiem, augļu tārpiem un lapu utīm, tad uz katriem 100 litriem vēl japiemaisa klāt 150 gr. kalcija arzenata un 200 gr. 40% nikotina sulfata. Vēlak augļu koki pret kraupi jāapmiglo ar 1% Solbara šķīdinajumu, kurš derigs ari tomatu apmiglošanai siltumnicās pret brūno lapu pelejumu. J. Sm.—

Kā paglābt augļu kokus un ogulajus no slimibām.

Latvijas augu aizsardzibas instituts informē: Kaitekļu un kulturaugu slimibu novēršanai dārzos ap-

miglojumi jaizdara šādā kārtibā: Pirms lapu pumpuru atvēršanās, agri pavasarī, ābeles un bumbieres, kaitekļu olinu iznīcinašanai jaapmiglo ar 10—15% augļu koku karbolineumu.

Dažas dienas vēlak augļu kokiem stumbri un arī kroņa zari janokaļķo. Lapu pumpuriem vaļā raisoties lapu grauzeju noindešanai vislabaki noder kalcija arzenats vai Parizes zaļums. Kad augļi jau aizmetušies, bet ne vēlak kā vienu nedeļu pēc ziedešanas, augļu koki jaapmiglo ar sērkaļķa novārijumu vai Bordo šķidrumu, piemaisot klāt jau mineto kalcija arzenatu vai arī Parizes zaļumu. Vēlak, kad augļi jau nāk lielaki, nāvigas vielas augļu koku apmiglošanai nedrīkst pielietot. Tad, lai āboļi un bumbieri nepaliktu plankumaini un nesaplaisatu, koku apmiglošanai jalieto 1% Solbara šķidinajums. Jānogulaji un upenaji pirms lapu parādišanās, jaapmiglo vai nu ar 10% augļu koku karbolineumu, vai arī ar 3% stipru Solbara šķidinajumu. Lapām plaukstot un arī vēlak pret rūsu mineto krūmu apmiglošanai jālieto vai nu 1% Solbara šķidinajums vai arī sērkaļķa novārijums, ņemot 1 daļu uz 40—50 daļām ūdens. Ērkšķogulajus pirms lapu plaukšanas var apmiglot ar Solbara, formalina vai arī dzelzsvitriola šķidinajumiem. Vēlak pēc ziedešanas un ogu aizmešanās jasāk miglot ar natrija arzenatu, kurš ērkšķogas pasargā no miltrasas. Lai avenajiem neplaisatu stublaji, tad tie pirms lapu plaukšanas rūpigi jaapmiglo ar 3% Solbara, vai arī ar 2% vara vitriola šķidinajumu.

Dahrskopiba.

Auglu koku paschsterilitate.

Tikai pehdejā laikā arī Latwijā — periodiskos isdewumos un preekschlasijumos, — dsird scho to par paschsterileem auglu kokeem, t. i. par tahdeem auglu kokeem, kas paschi ar saweem seedu putekschneem, bes zitas schkirnes peepalihdsibas, newar apauglotees un dot raschu. Schis sinas ari tagad wehl ir loti truhzigas: eet weenigi runa par „Balto dsidro" kā schkirni, kura wehlama dahrsos no ta weedokļa, ka winai preemiht zitu schkirnu apaugloschanas spehjas. Bet paschsterilitate nowehrota netikai pee ahbelem, bet ari pee ziteem auglu kokeem — bumbeerem, pluhmem u. t. t., par kureem mums naw nekahdu nowehrojumu. Paschsterilitate neparahdas weenadā mehrā wisos apstahkļos, bet atkarajas ari no klimata un augsnes ihpaschibam. Schis jautajums wispamatigak ispehtits Seemelamerikā un sewischki Kalifornijas schtatā. Pirmais pehtneeks un rakstu autors schini nosarē bijis kahds M. B. Waits Waschingtonā; wehlak pehtijumi isdariti koledschās ar auglkopibas nodalam, bet sewischki nopelni ir Luteram Burbankam, Santa-Rosā, Kalifornijā, kura wahrds ari pee mums daudseem pasihstams.

Paschsterilitati war peerahdit, atteezigo koku pilnigi isolejot no ziteem kokeem, jeb pareisaki — no kukaineem: bitem, muscham, taurineem. To panahk apwelkot kokam wisapkahrt atteeziga smalkuma drahschu tihklu.

Kahdi ir paschsterilitates eemesli — waj tas, ka daba, tà sakot, nezeesch laulibas tuwu radu starpā, waj ari tas zelas no meschena un potes sulu neisdewigas maisischanas — to lai pehta biologi un ziti dabas pehtneeki, bet fakts ir tas, ka daschus kokus mehs redsam katru gadu bagatigi seedam, bet auglus uz wineem neatzeramees redsejuschi. Pirmàs domas tahdos gadijumos ir, ka kokam truhkst wajadsigo baribas weelu semē, tà tad winam naw nepeezeeschamà materiola auglu raschoschanai. Tomehr israhdas, ka mehslu dewums stahwokli ne par matu neuslabo. Tà tad te war buht darischana ar paschsterileem auglu kokeem, kuru sewischki daudz esot starp gleznakàm schkirnem.

Manā rihzibā ir kahds wezaks, uz amerikanu pehtijumeem pamatots paschsterilo schkirnu saraksts, kuru atlaujos sche peewest interesentu sinaschanai, kaut gan daschas no schim schkirnem muhsu dahrsos naw sastopamas.

Ahbeles: Bellefleur, Primate, Spitzenberg, Willow, Twig, Winesap.

Bumbeeres: Anjou, Wiljama seemasswehtku, Idahobumbeeris, Clairgeau, Klappa mihlulis, wisas Bergamotes, Howell, Kongresa peemina, Nelis, Angulemas herzogeene, Boska pudelu, Buffuma, Diela, Kieffera hibrids, Le Comte, Sekela bumbeeris.

Kirschi: Napoleona un Horlensia.

Pluhmes: Reine Claude's un Italijas zwetsches.

Kà jau augschā minets — ne wisos apstahkļos paschsterilitate ispauschas weenadi un pahrak bihstama wina mums naw jau tapehz ween, ka loti rets buhs tahds dahrss, kas apstahdits ar weenu ween schkirni. (Amerikā, peem., newehrots, ka pasihstamais Wiljama seemas swehtku bumbeeris seemelos, Oregonas schtatā, esot paschsterils, bet Kalifornijā, labakos klimatiskos apstahkļos — winsch tahds neesot.) Stahwokļa pahrsinaschana schai jautajumā nebuhs leeka ari muhsu dahrskopjeem, — sewischki no swara sinat, kahdas no muhsu dahrsos audsetàm schkirnem ir paschsterilas un ar kahdàm schkirnem wisseltmigak scho truhkumu nowehrst, jo krustoschana ar daschàm schkirnem dodot skaistus, leelus auglus, karpretim ar zitàm tikai masus un newehrtigus auglischus.

Zik sinams, waldiba ir eerihkojusi dahrskopibas ismehginajumu saimneezibu, kadehl ereşim, ka wina kopigi ar dahrskopibas skolam pehz daschem gadeem mums dos jau atbildi uz scheem swarigeem un dahrskopjus leelā mehrā interesejoscheem jautajumeem.

R. Muzenieks.

Leetoſim kuhdru augļu dahrſos.

Muhſu ſemes no dabas naw wiſai bagatas ar augu baribas weelam — ſahleem. Tapehz pat paſtiprinats mehſlojums nekad naw par ſtipru. Sewiſchki tas attezinams uſ weeglakàm ſmiltš ſemem, kuras nekad newaram pahrmehſlot, jo eewadità organiſkàs weelas ſemê ahtri ſatrepè.

Smilſ ſemê ſewiſchki ahtri ſadalas kuhtsmehſli: weens, daudſ diw gadi un mehſlojums paſudis. Ar labeem panahkumeem ſawâ ſmiltî pehdejâ laikâ ſahku leetot kuhdru, resp. iſrakto purwa plawâ grahwja ſemi — welenu. Tikai naw jaleeto ſwaiga, jo tahda augļu kokeem kaitiga, bet gan kas iſrakta weenu otru gadu jau ſtahwejuſi tſchupâs ſameſta.

Pirmâ gadâ no kuhdras mehſlojuma augļu koki gandrihſ neko nemana — aug kà agrak auguſchi. Bet otrâ un wehlakos gados kuhdras uſwedums wehl ſtipri manams. Arot dahrſa ſemi wehl pehz 3—4 gadeem manami greeſchotees melni — mehſleem lihdſigi pinkuli. Schee pinkuli domaju, ir tee, kas uſtur ſemes auglibu ilgaku laiku. Jo wini, lehni ſatrepedami ſawus baribas weelu krahjumus ſemei atdod pamaſam, beſ tam ſchee pinkuli ſtipri peeſahtinati ar uhdeni, kas ſemei nelauj pilnigi iſkalſt. Un jo beeſaku ſcho kuhdras kahrtu uſwedam, jo ſemei un wehl wairak paſcheem augļu kokeem tas labaki — wini atſtahj ſemei wairak truhdu weelu — humuſu un dod walgmi.

Sewiſchki gribu paſtrihpot, ka kuhdra kà nepeezeeſchams mehſlojums noderigs kirſchu dahrſeem ſmiltš ſemê. Jo kuhtsmehſlu, domaju, nebuhs neweenam tik daudſ, lai weeglo, pliko, aiſkalſtoſcho ſmilti waretu ar wineem nomehſlot. Leetojot ſcheit paſtiprinati kuhdru kà mehſlojumu, eewadam ſemê netikween daudſ truhdu weelu, bet wehl wairak padaram winu uhdens ſaturet ſpehjigu, kas ſewiſchki no ſwara ogu eenahkſchanàs laikâ. Tikai kuhdru leetojot, japeedod ſemei leelaki kalka dewumi, kas waretu neitraliſet kuhdras warbuhtejo kaitigo eeſpaidu.

Tagad, kà wakigakâ pawaſara laikâ eewediſim ſawos augļu dahrſos — ſmiltš ſemê kuhdru, un muhſu augļu koku raſchas leeliſki pazelſees. Kas netiz — lai pamehgina.

J. Kl.

Mani nowehrojumi koſchuma dahrſinâ.

Zik patihkami atpuhtas brihſchus pawadit dahrſa wisjaukakâ weetinâ — koſchuma dahrſinâ, kur uſ ſalà ſahleena grupâs iſzelas, kà ſeedu kupenas, krahſchni ſeedoſchàs pukes, kas ar ſawu krahſu bagatibu un brihniſchko aromatu peewelk un reibina, katram dabas mihlotajam ir ſaprotoms. Koſchuma dahrſinſch ir weeta, kur kà ſwehtnizâ eeejot aiſmirſtam ikdeenas ruhpes un raiſes un ſmelàmees ſpehkus dſihwes gruhtajâ eksiſtenzes zihnâ.

Zik nu Rigas Juhrmalas ſmiltš ſemê eeſpehjams, tika audſetas, dſeltenàm akazijam eeſchogotâ koſchuma dahrſinâ, grupâs wiswairak weengadigàs waſaras pukes. Seemzeetem teek peegreeſts aiſ ta eemeſla maſak wehribas, ka uſtureſchanàs Juhrmalâ iſnahk tikai waſaras mehneſchos un daudſ ſkaiſto ſeemzeeſchu puku ir krahſchnâ ſeedeſchanâ tad, kad jadodas uſ pilſehtu.

Wairak gadus koſchuma dahrſinſch tika dekorets ar dſeltenàm (ſelta Elſa) un lilla (prinzis Heinrichs) atraitnitem, kas brihniſchki iſzehlàs uſ ſalà ſahleena fona. Koſchuma dahrſinſch iſſkatijàs kà tepikis, par ko ne tikai wina kopeji nopreezajàs, bet ari garamgahjeji nereti apſtahjàs un ar labpatiku winâ noraudſijàs. Atraitniſchu audſeſchana nedara ſewiſchkas gruhtibas. Julija beigàs, waj auguſta ſahkumâ eeſehtas, tàs tanî paſchâ rudenî uſdihgſt un lihdſ ſalnam eeſaknojas. Pawaſarî pahrdehſtitas paleekoſchâ weetâ, tàs leeliſki attihſtas un bagatigi ſeed. Protams, ka jagahdà par labu mehſlojumu. Tikai nelaime ta, ka audſejot wairak gadus tanî paſchâ weetâ, tokſineem attihſtotees, winas negrib wairs lahga augt un ſahk nihkuļot.

Bija jakeras pee zitas kulturas. Nahkoſchâ gadâ atraitniſchu weetâ tika dehſtitas roſà petuinijas. Ar tàm jau ir gruhtaki, lai gan ari pateizigs un bagatigi ſeedoſchs augs. Tà kà petuinijas iſſehjamas jau februarî, kas minetos apſtahkļos nebija eeſpehjams, tad dahrſneekam tika paſuhtiti ap 400 koſchi roſà petuiniju dehſtu. Iſrahdijàs, ka noteiktâ laikâ dehſtus nebija eeſpehjams ſanemt un tee, maſajàs kaſtitês, bija iſſteedſejuſchi. Nekas zits neatlika, kà nemt tos paſchus un eedehſtit noſihmetâ weetâ. Pagahja weena nedeļa, pagahja otra — dehſti, uſ iſſteedſejuſchà kahtina, dewa maſu peeaugumu. Koſchuma dahrſinſch iſſkatijàs tik behdigs, ka negribejàs winâ rahditees. Kahdâ deenâ wiſas petuinijas tika iſnemtas, bet tà kà ſaknu ſiſtema winàm tomehr bija labi attihſtijuſees, tàs eedehſtija ſaknu dahrſâ, kahdâ brihwâ dobê. Petuiniju weetâs, peeleekot jaunu ſemi, atkal eedehſtija atraitnites. Daſchos rinkos ſtarp dſeltenàm atraitnitem bija wehl paliekuſchas daſchas uſſeedejuſchàs petuinijas, kas tika nogreeſtas lihdſ ſemei.

Pehz nedelas atraitnites, kas bija nemtas ar leelu ſemes kamolu, peeauga uu labi ſeedeja, bet pahrdehſtitàs petuinijas nihkuļoja. Nogreeſtajàm, turpretim, pee palikuſchajeem kahtineem attihſtijàs ſpehzigi jauni dſinumi. Nu-ari wiſàm pahrejàm petuinijam tika nogreeſti iſſteedſejuſchee kahtini un, pehz kahda laika ari winàm parahdijàs jauni dſinumi.

Atraitnites 4. gadu auguſchas tanî paſchâ weetâ, uſnahkot leelam karſtumam, neſkatotees uſ leeſchanu, ſahka nihkuļot. Pa to laiku petuinijas bija jau labi attihſtijuſchàs, tà kà wareja tàs pahrzelt atpakaļ wezajâ weetâ. Pehz kahda laika petuinijas bija leeliſki attihſtijuſchàs un ſahka, lai gan ar nowehloſchanos, bagatigi ſeedet.

Jaatſihmè, ka wahſês turetas petuinijas, ar ſawu ihpatnejo, ſaldo ſmarſchu arweenu radija galwas ſahpes, kamdehl greeſchanai tàs nebuhtu eeteizamas.

Zeru, ka lasitajas tuwâs un tahlâs Latwijas sehtâs turpmak sawos koschuma dahrsinos kà pamatu nems sato sahleenu un us ta stilisetâs grupâs audsès krahschni seedoschàs pukes. E. Mangulinsch.

Lopkopiba.

Kà issargatees no gowslopu bakam un kà tàs aprarot.

(Atbilde us atteezigu jautajumu.)

Ir eesuhtits jautajums ar luhgumu paskaidrot, kas ta waretu buht par parahdibu, ka slauzamàm kuhts gowim sametotees us pupeem sarkanas puhtites (tschaulites) un wahtis, kas wehlak paleekot melnas un pahrklahjotees ar tumschi bruhnu krewiti. Gowis pee slaukschanas essot loti tramigas, pupi loti wahrigi, sahpigi un juhteligi.

Pehz schim pasihmem naw gruhti nahkt pee slehdseena, ka schinî gadijumâ ir darischana ar gowslopu bakam. Pee gowslopeem, it sewischki pee slauzamàm gowim, bakas us tesmena un pupeem raksturigu issitumu weidâ sastopamas samehrâ loti beeschi. War pat atrast tahdas saimneezibas, kur bakas gadu no gada atkahrtojas, ja tanîs neeetura wajadsigo tihribu un neisdara pamatigu telpu desinfekziju. Wispirms mehds saslimt jaunakàs slauzamàs gowis, it sewischki tàs, kas nesen atnesuschàs.

Pasihmes pee schîs slimibas ir deesgan raksturigas. Us pupa, kà ari us tesmena ahdas maigakàm weetam parahdas sihkas masas lehzas, sirna waj pat zuhku pupas leelumâ eesarkani-dseltenas tulsninas. Pehdejàs pilditas ar labi saredsamu, zaur tulsninas plahnàm seenam, eedseltenu serosu schkidrumu. Raksturigs tulsninas eebalgani - dseltenais gals. Te labi saredsama neeziga reewina, it ka masà pirksta eespeedums. Ja tuwaki eeskatas scho tulsninu attihstibas gaitâ, tad war nowehrot, ka paschâ slimibas sahkumâ parahdas us ahdas sarkani plankumini. Schahdi plankumini ar laiku pahrwehrschas lehzas waj sirna leeluma sazeetejumos, paleek pee tam mihksti, pildas ar eedseltenu zaurspihdoschu serosu schkidrumu un beidsot peenem eedseltena puhslischa-augonischa ar baltganu galu issatu. Schahdas tulsninas 7—8 deenu laikâ nogatawojas, pahrplihst un schî weeta pahrklahjas ar sausu tumschi bruhnu krewiti, sem kuras it drihsi eestahjas granulazija un sadsihschana. Ikdeenischkâ dsihwê, ja gowis slauzamas, loti gruhti issargatees, lai tulsninas nenoberstu daudz ahtraki, nekà tàs pilnigi attihstijuschàs. Jt ihpaschi pee slaukschanas naw eespehjams issargatees no tulsninu noberschanas, ja sewischki pupu maigà ahdina pahrklahta ar schahdàm tulsninam. Schahdâ gadijumâ neisbehganni pee slaukschanas tulsninas teek pahrplehstas preekschlaikus, un to weetâ rodas dsilaki eewainojumi un pat wahtis, kuru sadsihschana norit gausi un prasa daschreis 3—4 nedelas laika. Tulsninu nobersumeem war buht pat daschreis launas sekas. Tahdâ gadijumâ war peebeedrotees pupu kanalischa glotahdinas eekaisums, kam seko pupa gala waj pat kanalischa saschaurinaschanàs un pat nereti pilniga peena kanalischa aisaugschana. Kanalischeem saschaurinotees, peens pee slaukschanas padots trauzejumeem, un istek ar loti masu smalku starinu. Slaukschana pee tam stipri apgruhtinata. No zitàm pasihmem, kas daschreis pee weeglas slimibas gaitas pat gruhti nowehrojamas, buhtu minamas: dsihwneeka nogurums, drudschains stahwoklis, ehstgribas truhkums, pamasinats peena issaukums un weegls tesmena ahdas eekaisums.

Slimiba usskatama par lipigu un to issauz sewischkas tesmena baku bakterijas, kas eenestas ar eepirkteem mahjkustoneem waj zilwekeem. Ja kahdâ saimneezibâ tesmena bakas eewasatas, tad to tahlaka isplatischana un aplipschana noteek ar slauzeju baribas, pakaischu un wirzas widutajibu. Inkubazijas periods, t. i. laikmets no dihgli eekluhschanas organismâ lihds kamehr parahdas slimibas pirmàs pasihmes, ilgst 5—7 deenas.

Jaiswairas no lopu eepirkschanas un bulla nemschanas aplezinaschanai no tahdàm saimneezibam, kur plosas gowju bakas. Tàpat nepeelaist lopu noweetoschanas telpu apmekleschanu no tahdeem zilwekeem, kam bijuschi sakari ar lopeem, slimojoscheem ar lopu bakam. Pirms stahjamees pee slaukschanas, jadara slauzejas us to usmanigas, lai winas nomasgatu rokas ar labi karstu uhdeni un seepem un pehz tam ar kahdu desinfizejoschu bessmakas schkidrumu. Smaka loti ahtri pahreet us peenu, kadehl ari eeteizams peeleetot schahdu desinfizejoschu lihdsekli, kam naw smakas. Roku masgaschana ari tamdehl wajadsiga, lai slauzejas paschas sewi neinfizetu un nedabuhtu issitumus un tulsninas us rokam. Issitumi war parahditees ari us zitàm kermena dalam, kà tas nereti mehds nahkt preekschâ, ja slauzeja ar nemasgatàm rokam aptausta kaklu, seju waj zitas kahdas kermena dalas. Slimo gowju peens leetojams tikai nowahritâ weidâ. No swaiga peena leetoschanas nenowahritâ weidâ war saslimt teli, siweni un pat nereti, behrni. Tahlak peegreeschama nopeetna wehriba telpu, mehslu un wirzas bedru desinfizeschanai. Baku bakterijas war usturetees mehslos, wirzâ un telpu seenu schkirbâs dsihwes spehjigas loti ilgu laiku. Tapehz telpu un mehslu desinfekzijai peegreeschama sewischki nopeetna wehriba. Zaur to ari isbeigsees parahdiba, kahda nereti top nowehrota, ka sinamàs saimneezibas bakas usleesmo, tikko tur eewed lopus no zitureenes, waj rodas jaunpeedsimuschi teli. Tas issaidrojams weenigi ar to, ka telpas un mehsli naw pamatigi desinfizeti pehz lopu pahrslimoschanas. Eewestee lopi waj jaunpeedsimuschee teli tad it weegli infizejas no mehsleem waj no baribas, kas ar minetàs

ſlimibas dihgleem aptraipita. Bet tikpat labi war tàs paſchas ſaimneezibas lopi infizetees pehz kahda laika no jauna, jo jaeewehro, ka pahrſlimojuſchee lopi eeguhſt neuſnehmibu reſp. imunitati pret bakam tikai uſ 12—14 mehneſcheem un tà tad pehz ſchì laika iſbeigſchanàs war no jauna ſaſlimt, ja kuhtî naw deſinfekzija iſdarita un dihgli iſnihzinati.

Schìs ſlimibas ahrſteſchanai peeder blakus loma. Ar maigu ſlaukſchanu, pupus ſpaidot, bet newis ſtaipot, war leelakâ mehrâ iſwairitees no tulſninu noberſchanas un tà ſaſneegt dabiſku baku iſahrſteſchanu. Tikai gadijumos, ja zaur tulſninu noberſchanu parahdijuſchees dſiłaki eewainojumi un aſinojoſchas wahtis, ir wajadſiga mihkſtu un maigu, ka altejas, zinka, lanolina, bormaſelina ſalbju peeleetoſchana un aſinojoſcho weetu aptraipiſchana ar alojas waj mirras tinkturu. Gruhtakos gadijumos, ja pupi loti ſahpigi, un gows pee ſlaukſchanas iſwairas un neatkauj ſlauktees, japeeleeto ſlaukſchanai peena truhbinas reſp. peena katetrs. Pee katetra peeleetoſchanas jaeewehro loti leela tihriba, to pirms un pehz leetoſchanas paturot uſ kahdu laiku karſtâ reſp. wahroſchâ uhdenî un apmaſgajot pehz tam ar 5% ſoda atſchkaidijumu.

Wet. ahrſts K. Ahtrens.

Lopkopja peeſihmes.

Augſtaki iſſlaukumi paſemina peena paſchiſmakſu. Iſwilkumi no pahrraudſibas gada pahrſkateem, kurus wahzu laikrakſtâ „Die Milchkontrolle" ſneedſ Dr. Korte, pahrleezinoſchi rahda, ka baribas iſdewumi uſ 1 kg. raſchotà peena war ſwahrſtitees loti plaſchâs robeſchâs, atkaribâ no gada iſſlaukumu augſtuma. Tà, peemehram, 4 koppeenotawu rajonâ pee augſtakeem iſſlaukumeem (4781—5953 kg. no gada gows) baribas iſdewumi ſwahrſtijàs ſtarp 5—6,3 feniņeem uſ 1 kg., turpat pee ſemakeem iſſlaukumeem (1604—1849 kg.) baribas iſdewumi bija diwkahrtigi augſtaki un ſwahrſtijàs ſtarp 10,1—13,1 feniņeem uſ 1 kg. peena. Atſewiſchkàs ſaimneezibàs pee loti ſwahrſtigeem gada iſſlaukumeem no atſewiſchkam gowim baribas iſdewumi uſ 1 kg. peena bija: pirmâ ſaimneezibâ, pee 3534 kg. peena no gows — 4,8 fen., pee 2172 kg. peena — 7,5 fen. un pee 1308 kg. peena 12,5 fen.; otrâ ſaimneezibâ, pee 4490 kg. peena — 5,1 fen., pee 2383 kg. peena — 11,3 fen. un pee loti ſema iſſlaukuma 1473 kg. peena baribas iſdewumi uſ 1 kg. peena ſaſneedſa jau 16,8 fenini. Kahdâ zitâ ſemneeka ſaimneezibâ ar 6 gada gowim, kuru iſſlaukumi ſwahrſtijàs ſtarp 2089 un 3622 kg. — baribas iſdewumi bija atteezigi 11,2 un 6,5 fen. uſ 1 kg. raſchota peena. Atkariba no iſſlaukumu augſtuma un ehdinaſchanas baribas iſmakſa uſ litri peena tà tad war ſwahrſtitees 100% robeſchâs un wairak. Lai eeſpehjami palehtinatu peena raſchoſchanu, jaeewehro ſekoſchais:

1) Laukſaimneekeem japeedalas lopkopibas pahrraudſibâ. 2) Jaiſſlehdſ no ganampulka maſraſchigas gowis. 3) Labak zenſtees turet neleelu ſkaitu augſtraſchigu gowju, kà wairak maſraſchigu un ſliktu baribas iſmantotaju. 4) Ganampulki papildinami ar paſchu iſaudſetàm gowim, kas zehluſchàs no wehrtigeem waiſlas ſtaziju bullem. 5) Paſchu ſaimneezibâ jaraſcho teizama un lehta lopbariba, ſewiſchki kultiwetu ſahlaju ſeens un ſuliga bariba, gahdajot wiſadi kultiwetas un mehſlotas ganibas. 6) Eekahrtojams peena raſchoſchanai un iſwehrteſchanai iſdewigaks gowju atneſchanàs laiks. Wita.

Pareiſa ehdinaſchana palehtina peena paſchiſmakſu. Par to pahrleezinoſchu peemehru no pehdejà gada pahrraudſibas dateem ſneedſ Dr. H. Korte wahzu laikrakſtâ „D. L. Tierzucht". Wahziſâ kontroles makſa uſ gada gowi ſwahrſtas ſtarp 3—6 markam (3,7—7,5 ls). Kontroles iſdewumi ar uſwiju atmakſajas, ja eeguhtos datus peenahzigi iſmanto ehdinaſchanas labakai nokahrtoſchanai un iſlaſes darbâ. Leetpratiga padomeſchana ehdinaſchanas jautajumos un doto aiſrahdijumu ruhpiga iſpildiſchana atweeglo peena paſchiſmakſas paſeminaſchanu. Pahrleezinoſchu peerahdijumu par to ſneedſ ſekoſchi Dr. Kortes ſkaitli:

Peena deenâ kg.	Baribas iſmakſa uſ 1 kg. peena: a) pirms padomeſchanas, ſenini	b) pehz padomeſchanas, ſenini	Eetaupits ſenini uſ 1 kg.
25,5	10,7	7,3	3,4
19,3	9,1	7,9	1,2
16,5	12,1	9,5	2,6
12,9	16,5	10,0	6,5
11,6	12,2	9,7	2,5
11,6	12,2	9,2	3,0
6,6	11,9	9,5	2,4
Zaurmehrs 15,0	12,1	9,0	3,1

Pee zaurmehra iſſlaukuma 15 kg. deenâ, lihdſ ehdinaſchanas pahrkahrtoſchanai baribas iſmakſa ſeemâ uſ 1 kg. peena ſaſneedſa 12 ſenini (1 ſen. = 1¼ ſant.), pehz padomeſchanas 9 ſenini, eetaupijums uſ 1 kg. peena 3 ſen., kas ir 26% maſak, ſalihdſinot ar eepreekſchejeem baribas iſdewumeem. Eetaupijums uſ 1 kg. peena atſewiſchkos gadijumos, atkaribâ no tam, zik pareiſi gowis ehdinatas pirms padomeſchanas, ſwahrſtijàs ſtarp 1,2—6,5 ſenini. Pee labdeem ſaſneegumeem neween pilnigi ſedſàs kontroles iſdewumi, bet ir eeſpehjams eeguht labakus ſaimneeziſkus reſultatus, paſeminot peena paſchiſmakſu. Wita.

Zik lehti war raſchot uſ kultiwetas ganibas. Par to atrodam daudſ pahrleezinoſchu peemehru ſweedru lauki. laikrakſtos. Intereſantus datus atrodam ſchurnalâ „Svenskt Land" atſihmejot Berga ſaimneezibâ (Stokholmas apgabalâ) ſaſneegtos panahkumus. Tihrumâ kultiwetas ganibas eerihkotas 1925.—1927. g., uſ 27 ha kopplatibas, kas eedalita 11 aplokos, pa 2,45 ha katrâ. No 1 ha ganibas raſchoja: 1929. g. — 2913 baribas weenibas, 1930. g. — 2964 un 1931. g. —

2939 baribas weenibas. Pehz eewahkteem dateem 1 baribas weenibas teeſchà paſchiſmakſa bijuſi: 1929. g. — 7,10 ſant., 1930. g. — 4,3 un 1931. g. — 36 ſant. Tas ir deeſgan lehti, zaurmehrâ 3 gados apm. 5 ſant. par 1 bar. weenibu.

Pirms ganibu eerihkoſchanas zaurmehrâ 1922.—1924.g. ar ſpehkbaribu paſneedſa ap 35% no baribas weenibu kopſumas, ar ganibu 25%. Pehdejos 3 gados zaurmehrâ ſchee ſkaitli krafi mainijuſchees: 22,8% ar ſpehkbaribu un 30,0% ar ganibas baribas weenibam.

Ja zaurmehra iſſlaukums 1 ganibu deenâ ir tikai 10 kg. peena no gows, tad ſanahk: uſturbaribas 3,75 + 3,70 baribas weenibas peena raſchoſchanai, kopâ 7,45 bar. ween. deenâ × 5 ſant. = apm. 37 ſ. deenâ, waj 3,7 ſant. uſ 1 kg. peena. Pee iſſlaukuma ap 20 kg. deenâ, kopâ uſ gowi deenâ wajadſetu 11,2 baribas weenibas, kuru paſchiſmakſa buhtu 56 ſant. waj 2,8 ſant. uſ 1 kg. peena. Wita.

Peenſaimneeziba.

Sweeſta tirgus martâ.

Marta mehneſî ſweeſta raſcha, ſpreeſchot pehz Walſts ſweeſta kontrolei peeteikteem eksportſweeſta wairumeem, alkal nedaudſ noſlihdejuſi ſem pagahjuſchà gada lihmena. Martâ peeteiktas pawiſam 21.140,5 muzinas pret 21.499 muzinam pehrn tanî pat laikâ, waj par 1,7% maſak. Walſts ſweeſta kontrolei peeteiktee ſweeſta wairumi:

	Martâ		1.I.—31.III.	
	Muz. ſk.	% %	Muz. ſk.	% %
Latw. Peenſ. Zentr. Saw.	13.025,5	61,61	34.840,5	60,97
A/S. „Pollock u. Co“	4.278	20,24	12.254	21,44
„ „Peena Eksports“	1.105	5,23	2.945	5,15
Latg. Lauks. Zentr. Koop.	833	3,94	2.188	3,83
A/S. „Möller-Holſt“	692	3,27	1.872	3,28
A/S. „Semkopis“	659	3,12	1.647	2,88
Z/S. „Konſums“	548	2,59	1.400	2,45
A/S. „Nord-Weſt“	—	—	—	—
Kopâ	21.140,5	100,00	57.146,5	100,00

Ja atſkaita neleelu peeteikumu peeaugumu Latwijas Peenſaimneezibas zentralai ſaweenibai un neleelu ſarukumu A/S. „Pollock u. Co“, tad pahrejàs eksporta firmas ſawus eksportetà ſweeſta ſamehrus paturejuſchas gandrihſ negroſitus.

Sweeſta eksports ſadalijees ſchahdi:

	Martâ		1.I.—31. III. 33.	
	Muz. ſk.	% %	Muz. ſk.	% %
uſ Wahziju	11.112	60,00	29.994,5	57,81
„ Angliju	3.112,5	16,80	7.155	13,79
„ Beļģiju	1.765	9,53	5.342	10,30
„ Tſchechoſlowakiju	999	5,40	999	1,92
„ Schweizi	646,5	3,49	1.037	2,00
„ Franziju	475	2,57	5.923,5	11,42
„ Daniju	230	1,24	485	0,93
„ Egipti	180	0,97	450	0,87
„ pahr. waſſ.	1	—	496	0,96
„ Poliju	—	—	—	—
„ Palestinu	—	—	—	—
„ Maroko	—	—	—	—
„ Kreewiju	—	—	—	—
„ Holandi	—	—	—	—
Kopâ	18.521,0	100,00	51.882,0	100,00

Sweeſta tirdſneeziba marta mehneſî wiſâ wiſumâ noriteja nedſihwi. Tikai mehneſcha pehdejâ nedelâ eeſtahjàs kaut zik eewehribas zeeniga uſlaboſchanàs, bet tas ſakams tikai atteezibâ uſ Wahzijas tirgu. Scho uſlaboſchanos war iſſkaidrot pa dalai ar ſwehtku tuwoſchanos un preekſchſwehtku eepirkumeem. Pahrejos tirgos, kà Anglijâ, Beļģijâ un Franzijâ, pagahjuſchâ mehneſî wehl nebija nowehrojama uſlaboſchanàs. Anglijas tirgus wehl arweenu zeeſch no leeleem koloniju ſweeſta peewedumeem. Neraugotees uſ ſtipro patehriņa peeaugumu tirgus tomehr neſpehja uſnemt lielos peedahwajumus. Wahjais Anglijas tirgus noſkanojums launi eeſpaidoja ari pahrejo tirgu ſtahwokli. Sakarâ ar to Danija, Holande un Sweedrija jutàs ſpeeſtas ſawu ſweeſtu pahrdot atteezigi lehtaki. Sewiſchki lehti pahrdewa ſwaigu Holandes ſweeſtu, par kuru eeguwa ap 97 ſantimi fob. Holandes oſtas. Ta ir zena, kas noſlihdejuſi ſem Latwijas ſweeſta zenas tanî pat laikâ. Iſwedumi uſ Franziju, ſakarâ ar robeſchu noſlehgſchanu ſweeſta importam, pilnigi apſtahjuſchees. Ar Beļģiju bijà eeſpehjams tirgotees tikai peeſchkirto eewedatkauju robeſchâs, ſakarâ ar ko ſweeſta wairumam, kuru martâ bija eeſpehjams uſ tureeni iſweſt, nebija leela noſihme. Beļģijai bija ari lehtaki peedahwajumi no Holandes, Ungarijas un kolonijam, ſakarâ ar ko ta dewa preekſchroku ſcheem lehtakeem peedahwajumeem.

Paſihſtamais angļu pahrtikas produktu tirdſneezibas ſchurnals „The Grocer“ ſawâ 1. aprika numurâ konſtatè, ka ſweeſta zenu tik ſemai nokriſchanai wehl lihdſ ſchim naw bijis lihdſiga prezendenta un ſchis zenas jauſluhko par nenormali ſemàm.

Latwijas ſweeſta tirgu februarî un martâ rakſturoja ſekoſchas zenas fob. Rigâ (ls/kg.):

	1932. g.	1931. g.
6.—11. febr.	1,09—1,14	2,55—2,60
13.—18. „	1,08—1,12	2,72—2,80
20.—25. „	1,15—1,20	2,35—2,40
27.— 4. mart.	1,13—1,15	2,27—2,30
6.—11. „	1,04—1,08	2,26—2,30
13.—18. „	1,07—1,10	2,25—2,30 (wezà muita) 1,65—1,70 (jaunà muita)
20.—25. „	1,07 1,09	1,63—1,68

Buhwneeziba un technika.

Rindsehjmaschinas apgreeschanas razionalisešchana.

Rindsehjmaschinas parastâ darbinaschanâ lauksaimneeki zenschas pehz eespehjas tuwak peebraukt escham, grahwjeem un zelmalam, t. i. eeturet pehz eespehjas garakus darba brauzeenus, lai brauzeenu galos waj nu nemaz nepaliktu pirmâ gahjeenâ neapsehtas malas (peemehram, pee escham un zeleem), waj ari tàs eespehjami saschaurinat (pee grahwju malam). Neecdsihnotees sehjmaschinas darbâ, schkeet, waretu peenemt schahdu rihzibu par pilnigi attaisnojamu. Lihds schim tà tas ari notizis, jo neweens wehl naw mehginajis peerahdit pretejo.

Strahdadams Preekulu lauksaimneezibas maschinu ismehginaschanas stazijâ, wairakkahrtigi esmu mehginajis noteikt widejo laika patehrinu rindsehjmaschinas ikreisejai apgreeschanai. Salihdsinot eeguhtos skaitlus, dabuju koti raibu kopainu: katra brauzeena galâ wideji bija patehrets rindsehjmaschinas apgreeschanai no 15 lihds 60 sekundem. Lai tiktu pee leelakas skaidribas, sahku atzeretees darba apstahkkus, kahdos notikusi maschinas apgreeschana. Te nu atklahjàs, ka apgreeschanai weenmehr bijis leelaks laika patehrinsch, ja maschina greesta uz zeka. Minetee skaitli un darba apstahkli pamudinaja usstahdit spezialus nowehrojumus par rindsehjmaschinu apgreeschanu Preekulu lauksaimneezibas maschinu ismehginaschanas stazijas laukos.

Ismehginajumos bija usstahditi diwi warianti: 1) sirgi un maschina apgreeschas uz arumeem, kas sagatawoti sehschanai parastâ kahrtibâ, un 2) ar maschinas preekschrateem nobrauz lihds zelmalai un sirgi un maschinas preekschrati apgreeschas padalai uz zeka un padalai uz arumeem. Konstatejot maschinas apgreeschanai patehreto laiku abos apgreeschanas panehmeenos, dabuja sekoschus widejos skaitlus ilgstoschos nowehrojumos: apgreeschot sirgus un maschinu uz arumeem patehrets katrai apgreeschanai zaurmehrâ 38,0 sekundes un usbrauzot uz zeka 50,3 sek. Tà tad, apgreeschot sirgus un maschinas preekschratus padalai uz zeka, laika patehrinsch paleelinajàs par $\frac{5{,}3-38{,}0}{38{,}0} \cdot 100 = 32{,}4\,\%$.

Tà kà maschinas apgreeschanas skaitli, kas atsihmeti masâs laika weenibâs, sekundês, naw paschi par sewi peeteekoschi isteiksmigi, tad mehginasim teem peeeet no zita weedokla resp. aprehkinasim, kahdus eetaupijumus darbâ dod apgreeschana neusbrauzot ar sirgeem uz escham un zeleem. Sche nemami wehrâ muhsu saimneezibu lauku ismehri, kuros garakais wirseens reti pahrsneedz zaurmehrâ 100 metrus. Sirgu ahtrums sehjmaschinâ peenemams 1,2 m/sek. Tà tad 100 m. sirgi noees darbâ 83,3 sek. Sehjmaschinas razionalais apgreeschanas panehmeens dod 50,3—38,0 = 12,3 sek. laika eetaupijumu uz katras apgreeschanas resp. uz katràm 83,3 sek. maschinas raschigâ darbâ, waj $\frac{12{,}3}{83{,}3} \cdot 100 = 14{,}8\,\%$. Schis pehdejs skaitlis nosihmè to, ka pee sehjmaschinas parastà apgreeschanas weida mehs dabujam tikai 85,2% raschibas un pahrejee 14,8% aiseet maschinas nerazionalai apgreeschanai. Peenemot, ka lihds schim, pee parastàs apgreeschanas uz escham un zeleem, mehs spehjam 10 stundâs apseht 10 puhrweetas ar 1,75 m. platu rindsehjmaschinu (raschiba nowehrota ilgstoschâ darbâ Preekulu muischas laukos), eespehjams aprehkinat, ka razionali apgreeschot maschinu un sirgus uz arumeem, mehs spehsim apseht ar to paschu maschinu 10 stundâs $\frac{10 \text{ puhrweet.}}{85{,}2} \cdot 100 = 11{,}74$ puhrweetas, t. i. par 1,74 puhrweet. wairak. Schis puhrweetu skaits ir peeteekoschi leels un isteiksmigs, kas pats par sewi runà gaischu un skaidru walodu; razionalisejeet rindsehjmaschinas darbu, apgreeschot maschinu un sirgus teeschi uz arumeem, neusbrauzot uz escham un zeleem.

Agrak aisrahdito ismehginajumos rindsehjmaschinas apgreeschanai uz arumeem nowehroja parzialo laiku, kas patehrets atsewischkàm operazijam. Datu sakopojumi rahdija, ka patehretajs laiks sadalas diwâs rakstturigâs dalâs: maschinas teeschai apgreeschanai wideji 23,25 sek., groschu un stuhres pahrlikschanai un strahdneeku apeeschanai ap maschinu 14,75 sek. Sirgeem ir normala gaita, kà ejot darbâ taisnâ wirseenâ, tà ari apgreeschotees brauzeenu galos, pee tam normalà gaita apgreeschotees brauzeenu galos noteikti masaka, nekà ejot taisnâ wirseenâ, un tadehl teeschi apgreeschanai patehretais laiks ap 20 sek. usskatams par tahdu, ar kuru pagaidam waretu pilnigi apmeerinatees. Strahdneeku kustibam patehretais laiks 14,75 sek. war deesgan plaschâs robeschâs swahrstitees, kaut gan muhsu gadijumâ tas usskatams par normalu. Domajot, kà to saihsinat un pee tam wehl paahtrinat maschinas apgreeschanai wajadsigo koplaiku, nejauschi nahzu uz domam razionaliset ari strahdneeku kustibas. Muhsu parastais panehmeens rindsehjmaschinas darbinaschanâ sekoschais: ja strahdneeks-kutscheers eet maschinai pa labi, tad strahdneeks-stuhres waditajs eet pa kreisi (apsehta buhs lauka mala pa kreisi no maschinas brauzeena wirseena). Nonahkot galâ, apgreesch maschinu, notura sirgus, pahrleek stuhri un groschus un pehz tam tad ari strahdneeki apeet maschinu, t. i. strahdneeks, kas wadija stuhri, to wadis ari turpmakâ brauzeenâ, un sawâ amatâ paleek ari kutscheers. Analisejot tuwaki laika patehrina skaitlus, israhdijàs, ka strahdneeku weetu mainai no maschinas weeneem sahneem uz otreem aiseet 3 lihds 4 reises wairak laika, nekà stuhres un groschu pahrlikschanai. Nejauschi nahza prahtâ norihkot strahdneekus tà

lai tas, kas turpu brauzeenâ wadija ſtuhri, paleek par kutſcheeru atpakaļbrauzeenâ un eepreekſchejs kutſcheers par ſtuhres waditaju. Ari maſchinas ſchahdam darbinaſchanas weidam iſdarija nowehrojumus. Preekuku laukſaimneezibas maſchinu iſmehginaſchanas ſtazija un dabuja ſekoſchus wehjos ſkaitļus: laiks, kas patehrets ſtrahdneeku weetu mainai, kura ſaiſtita ar nemainamu amatu pildiſchanu darbâ, katrai apgreeſchanai zaurmehrâ 14,75 ſek. un laiks, kas patehrets ſtrahdneeku amata mainai pehz ſirgu apgreeſchanas, zaurmehrâ 4,4 ſek. Kà no ſcheem widejeem ſkaitļeem redſams, tad jaunà kahrtiba eetaupija 10,35 ſek. uſ katru apgreeſchanu. Pahrrehkinot ſcho eetaupijumu —% no raſchigâ darbâ patehretà laika 83,3 ſek., dabujam 12,4% par labu jaunajai *raſionalai* darba kahrtibai.

Eetaupijumu kopſuma uſ rindſehjmaſchinas *raſionalu* apgreeſchanu un *razionalu* ſtrahdneeku amatu mainu buhs 14,8 + 12,4 = 27,2%. Nemot to paſchu raſchibas peemehru kà agrak, dabujam *razionali* darbinatas maſchinas raſchibu $\frac{10 \text{ puhrw.}}{100-27,2} \cdot 100 = 13,7$ puhrweetas 10 ſtundâs, t. i. par 3,7 puhrweetàm wairak.

Razionaliſejot norahditos wirſeenos rindſehjmaſchinas apgreeſchanu, nekatrreiſ buhs ſaſneegta par 3 lihdſ 4 puhrweetu leelaka raſchiba decnâ. Saſneegumi war ſwahrſtitees kà atkaribâ no ſirgu gaitas ahtruma un lauku iſmehreem, tà ari no ſtrahdneeku intereſes apſinigi pildit ſawus peenahkumus. Daſchos gadijumos ſaſneegumi buhs maſaki, bet tee nekad nenoſlihdès lihdſ nullei.

Jt ſewiſchki tagadejos gruhtos laikos no leela ſwara ir katra taupibas eeſpehjamiba, un tadehļ ſcho rindinu rakſtitaja wehleſchanàs buhtu, lai laſitaji — rindſehjmaſchina darbinataji paſchi ſawâ ikdeeniſchkâ darbâ pahrleezinatos par agrak norahditàm *maſchinas apgreeſchanas razionaliſazijas preekſchrozibam*.

J. Balſars.

No dſihwes dſihwei.

Rindſehjmaſchinas pakaļtritenu ſkrahpji.

Beeſchi atgadas, ka walgà ſeme ſakrahjas un ſablihwejas uſ ſehjmaſchinas ritenu reepam lihdſ puſotra zentimetra beeſumâ. Uſ peelipuſchàs ſemes rehkinu paleelinajas ritenu zaurmehrs un lihdſ ar to ritenis greeſchas lehnak. 1 zm. beeſumâ peelipuſi ſeme paleelinatu ritena zaurmehru par 2 zm., un ja nu ritena zaurmehrs pirms aplipſchanas buhtu 1 m., tad ta gaitas ahtrums ſamaſinatos par 2%. Tà kà weens (platàm ſehjmaſchinam pat abi) ritenis greeſch ſehjwahrpſtu, tad ari pehdejàs gaita par tikpat ſamaſinaſees un ſehjaparati iſſehs maſak graudu uſ lauka, nekà wajadſigs pehz noſtahdijuma.

Ritenu reepam peelipuſchàs mitràs ſemes notihriſchanai paredſeti ſkrahpji a (ſkat. ſihm.). Skrahpji paraſti gatawoti no plakantehrauda, kura weens gals peeſtiprinats maſchinas rahmim ar weenu ſkruhwbultu un uſgreeſni. Steena otrs gals tà noleekts, lai tas peeklautos ritena reepai. Atlaiſchot uſgreeſni eeſpehjams peeregulet ſkrahpja noleekto galu zeeſchak wai wakigak pret reepu. Ja ritena reepa nàw peeteekoſchi labi zentreta pret aſi, tad ſkrahpis noſtahdams tà, lai tas attahlaki no aſs ſtahwoſchai reepas dalai tikai weegli peeſkahrtos un neraditu leelu berſi, kas apgruhtina ſirgeem ſehjmaſchinas wilkſchanu. Skrahpju aſà lejas ſchkautne trinama uſ tezeļa no ahrmalas, lai ta buhtu peeteekoſchi aſa un ſpehtu nogreeſt ritena reepai peelipuſcho ſemi. Lai ſkrahpji nebojatos pret reepu, tad gahdajams, lai kneeſchu galwas uſ reepam buhtu nolihdſinatas un peewihletas. Galigi ſadiluſchee ſkrahpji waj nu atjaunojami, waj ari teem peemetinami gali, kuri tad pareiſi aptrinami un noleezami pret ritenu reepam.

J. Balſars.

Wehribu maſchinu ſmehreſchanai ar ſchkidru eļļu!

Laukſaimneezibas maſchinu maſak atbildigo kuſtoſcho daļu ſmehreſchanai ar ſchkidru eļļu paraſti ir waj nu atklahti, waj ar plahnu ſkahrda wahzinu noſegti ſmehrzaurumi. Darbâ drihſi ween wahzini ſabojajas, pat nokriht, un tad ſmehrzauruminos gulſtas eekſchâ putekļi un ſmilts, kas ſajauzas ar eļļu lipigâ maſâ un noſehſtas zaurumina dibenâ. Beeſchi ween ſchee lipigee noſehdumi galigi aiſſlehdſ zauruminu un tad eeleetà eļļa nekad neſaſneedſ mehrki — neteek pee kuſtoſchàs daļas.

Lai maſchinas kuſtoſchàs daļas weltigi nediltu un ari lai weltigi ſmehreļļu netehretu aiſkepuſchos ſmehrzauruminos, tad pehdejeem peegreeſchama wiſleelakà wehriba. Aiſſehrejuſchee zaurumini iſtihrami un iſmaſgajami ar petroleju. Tihrot eļļas zauruminus, tajos nedrihkſt bahſt eekſchâ zeetus metala irbuļus, bet gan tikai mihkſto bèdſinatas dſelſs ſteepuli, jo zeetee irbuļi ſaſkrahpè kuſtigo daļu un tad ta weltigi deldè eegulſchnojuma weetu. Wehl labàk buhtu pawiſam atteiktees no metala irbuļeem un to weetâ leetot ſaļu koku, peemehram nomiſotus kahrkļu dſinumus.

Kad ſmehrzaurumiņſch iſtihrits, tad jaruhpejas par to, lai ari uſ preekſchu tas neaiſſehretu. Wislabakais lihdſeklis ir eebahſt zaurumiņâ maſgatu aitas wilnu, kura tad ſatura ellu, nedod tai uſ reiſi tuhdaļ notezet uſ kuſtoſcho daļu (notezeſchana noteek pakahpeniſki, maſos daudſumos) un ari aiſtura un noſehdina ſewî puteklus un pa daļai ſmilti. Laiku pa laikam wilna iſwelkama no ſmehrzaurumiņa, iſtihrama un no jauna eebahſchama atpakaļ. Aitas wilnas weetâ nekahdâ ſinâ nedrihkſt nemt kokwilnu (wati) un kokwilnas dſijas galus. Kokwilna ſablihwejas ſmehrzaurumiņa dibenâ un wahji laiſch zauri ellu; nereti ir ari gadijumi, ka kokwilna aptinas ap kuſtigo daļu un pahrplehſch gultni.

J. Balſars.

Biedribu dzīve.

Valkas lauksaimniecibas biedriba darbojusies jau pirms kara, sākot ar 1903. g. 4. decembri, kad nosvineti viņas atklāšanas svētki. Tanī laikā tā saukusies par Valkas zemkopibas biedribu, bet savu tagadejo nosaukumu ieguvusi 1924. g. 19. novembrī, kad ta Rigas Apgabaltiesā pārreģistreta uz C./S. „Konzums" Kopdarbibas nod. III. izdevuma lauksaimniecibas biedribas statutiem. Valkas zemkopibas biedribas pirmais priekšnieks bijis Karlis Šmits. Pēc pasaules kara biedribas darbiba bijusi samērā vāja un no 1924. g. līdz 1931. g. beigām pilnigi apstājusies. Sākot ar 1931. g. 19. decembri darbiba atkal atjaunota un pēdejā laikā izpaužas galvenā kārtā mājturibas pārraudzibas veicināšanā. Šim nolūkam pie biedribas nodibinata mājturibas sekcija, kura darbibu uzsākusi ar 1932. g septembra mēnesi. Pārraugamo saimniecību skaits tekoša gadā ir apm. 18. Viņu apkalpošanai biedriba algo mājturibas instruktori, maksajot tai Ls 83,— mēnesī. Instruktores algošanai biedriba saņem caur L. L. Centralbiedribu valdibas pabalstu Ls 75,— mēnesī. Katra pārraugamā saimnieciba maksā biedribai par instruktores pakalpojumiem Ls 1,— mēnesī Ja instruktore kādā saimniecibā mēnesī uzkavejas vairak kā 1 dienu, tad saimnieciba biedribai maksā Ls 1,— par katru nākošo dienu. Mājturibas instruktores, resp. biedribas, rīcibā Centralbiedriba nodevusi attiecigu mājturibas pārraudzibas inventaru kopvērtibā par Ls 414,05. Pēdejā laikā biedriba sarīkojusi lauksaimniecibas, mājturibas un tautisko uzvalku gatavošanas kursus. Agrak pie biedribas pastāvejis ari mašinu koplietošanas punkts. Pirmajā darbibas gadā (pēc darbibas atjaunošanas) veiktais darbs atzīstams par puslīdz apmierinošu un jacer, ka darbinieku enerģiskā un saprātigā rīciba izveidos biedribas darbibu arvien pilnigak un biedriba kļūs par noteicošu faktoru lauksaimniec. kulturas attīstibas sekmešanā.

Pašlaik biedribas valdē kā priekšsēdetajs darbojas Valkas apriņķa agronoms H. Baltietis. R. G.

Nārvēļa kūdras ražošaas sabiedriba. Nārvēļa kūdras ražošanas sabiedriba darbojas uz speciali izstrādatiem kūdras ražošanas sabiedribu statutiem, kuri reģistreti Rigas Apgabaltiesā 1929. g. 15. maijā. Sabiedribas mērķis — kūdras sagatavošana, purvu racionala izmantošana, biedru materialās labklājibas un garigās attīstibas sekmešana. Biedru iestāšanās nauda Ls 2,—, viena paja Ls 5,— un papildatbildiba desmitkārtigā apmērā, kā iemaksatās, tā ari nenomaksatās paju naudas apmērā. Sabiedribas darbibas rajons Smiltenes un Blomu pagasti. Sapiedribā apvienoti 20 biedri. Sabiedribas darbiba galvenā kārtā izpaudusies vietejā Nārvēļa purva izmantošanā, kuru ta nomā no Z. M. melioracijas departamenta. Nomas maksa Ls 0,04 par katru izgriestu m^3 valga purva tilpumu. Purvu izmanto pietiekoši plašos apmēros un arvien kūdru sagatavo uz priekšu, tā kā biedriem kūdra pieejama katrā laikā.

Savu darbibu sabiedriba uz 1. janvari noslēgusi ar Ls 42,19 lielu atlikumu. Bilance galvenā kārtā sastādās no sabiedribas pašas līdzekļiem un tās kopsuma ir Ls 881,19. Sabiedribas vispārejais un finansielais stāvoklis labs.

Sabiedribas darbibu vada valde, kurā ietilpst priekšsēdetajs D. Jurģēns, sekretars A. Mūzis un kasieris K. Līcis. Valdes locekļi valdē darbojas no sabiedribas dibināšanas. Arv. Ū.

Launkalnes lauksaimniecibas biedriba. Biedriba ir tiešs Latvijas mazsaimniecibas veicināšanas biedribas Brantu nodaļas turpinajums, kura dibinata 1923. g. 1928. g. pavasarī L. M. V. biedribas Brantu nodaļa likvideta un tās vietā nodibinata lauksaimniecibas biedriba, kurai nodots viss nodaļas aktivs un pasivs. Biedru iestāšanās maksa Ls 2,—, biedru nauda Ls 1,— un papildatbildiba Ls 20,—. Biedribā apvienoti ap 60 biedri. Pie biedribas pastāv mašinu koplietošanas punkts, kurā novietotas vairakas mašinas, kopsumā par Ls. 1015,—. Mašinas tiek nodarbinatas pietiekoši intensivi kā no biedribas biedriem, tā ari nebiedriem. Otrs biedribas saimnieciskais darbibas veids izpaudies Launkalnes muižas pils izmantošanā, kura tai piešķirta 1929. g. Pilī ir iekārtota izrīkojumu zāle ar tai nepieciešamām blakus telpām un dzīvokli. Izrīkojumu zāli izmanto gan pati biedriba, gan ari dod lietošanā pārējām organizacijām par samērā pieejamu atlīdzibu. Dzīvokļi ir izīreti privatām personām. Daļa no pagraba telpām izīretas Brantu piensaimnieku sabiedribai, kura šeit ierīkojusi krejošanas punktu. Pils izbūvei mazā mērā pabalstu biedriba saņēmusi no Kulturas fonda, bet galvenos līdzekļus sagādā pati biedriba no sarīkojamiem un no ziedojumiem. Biedribas kulturalā darbiba izpaužas dažadu izrīkojumu sarīkošanā, priekšlasijumu noturešanā, kursu, apskašu noorganizešanā un dažadu citu lauksaimniecibas pacelšanas darbu izvešanā. Pagājušo darbibas gadu biedriba noslēgusi ar Ls 41,47 atlikuma. Bilances kopsuma Ls 6440,81, no kuras ap 90 % ir biedribas pašas līdzekļi. Biedriba savā darbibas rajonā veikusi sekmigu darbibu lauksaimniecibas kulturas pacelšanas laukā un viņas stāvoklis ir labs. Biedribas dibinatajs un ilggadigais dalibinieks — Pēteris Gaņģis. Arv. Ū.

Lizuma lauksaimniecibas biedriba. Lizuma lauksaimniecibas biedriba dibinata 1921. g. un līdz 1930. g. darbojusies uz vecakā izdevuma lauksaimniecibas biedribu paraugstatutiem. 1930. g. biedriba statutus grozijusi un pārreģistreta uz C./S. „Konzums" kopdarbibas nodaļas IV. izdevuma lauksaimn. biedribu statutiem. Biedru iestāšanās nauda noteikta Ls 5,—, gadskārtejā biedru maksa Ls 2,— un katra biedra papildu atbildiba Ls 100,—. Biedribā pašlaik apvienoti 43 biedri. Jaunu biedru pievilkšanai ir par šķērsli samērā augstās maksas, kapēc domats tās samazināt, grozot statutus. Biedriba ieguvusi par savu īpašumu Lizuma muižas zemi 22,3 ha ar ķieģelcepli, lauksaimniecibas un ķieģeļu žāvešanas ēkām un bij. muižas klēti. Muižas klēti biedriba pārbūvejusi par tautas namu. Līdzekļi nama izbūvei saņemti gan no Kulturas fonda neatmaksajama pabalsta veidā, gan ari sagādajusi pati biedriba. Tautas nama zāli izmanto kā pati biedriba, tā ari citas vietējās organizacijas. Daļu no tautas nama telpām biedriba iznomā vietejai krāj-aizdevu sabiedribai. Bez atlīdzibas viena istaba nodota bibliotekas biedribas lietošanā. Pagraba telpās vienā galā ierīkotas bufetes un garderobes telpas, otrā — ledus pagrabs un pajūgu iebraucamās telpas. Biedribas bufete iznomata privatai personai tekošā gadā par Ls 1600,—. Ķieģeļu ceplis ir iznomats par Ls 400,— un 2000 ķieģeļiem gadā.

Labā kārtibā atrodas pie biedribas pastāvošais mašinu koplietošanas punkts, kurš atrodas pagasta valdei piederošā klētī. Pagasta valde telpas mašinu koplietošanas punktam

dod par brīvu ar tādu noteikumu, ka biedriba mašinas dos lietošanai ari nebiedriem par tādu pašu atlīdzību kā biedriem. Pagājušā gadā uz mašinām iztirits ap 1600 pūri labibas un tās devis biedribai Ls 152,24 lielu atlikumu. Bez minetiem pasākumiem biedriba pabalstijusi ar naudas līdzekļiem vaislas ērzeļa stacīju, ziedojusi ap Ls 1500,— pagasta valdei skolas ēkas būvei, izsniegusi izstādēs no saviem līdzekļiem godalgas, nodibinajusi laukkopibas pārraudzibas sekciju, kuras dalibnieki ierīko izmēģinajuma lauciņus, nodibinajusi jaunatnes mazpulku, darba un informacijas biroju, sākusi nopietnu vēribu piegriest cukurbiešu audzešanas un kūdras izmantošanas iespējamibām un mēģinata noorganizet lauksaimniecibas ražojumu koppārdošana. Viens otrs no biedribas minetiem pasākumiem ir jauns un nav ta izvešanā piedzīvojumu, bet ievērojot pārvaldes organu enerģisko rīcibu, cerams, ka tie realizesies un nesīs svētibu apkārtējiem lauksaimniekiem. Labs piemērs ir tas, ka turpmak pie biedribas pievienosies vietejā bibliotekas biedriba un tādejadi pamazam lauksaimniecibas biedriba kļūs par biedribu centru, kas ir gluži dabigi. Biedribas bilances kopsuma uz š. g. 1. janvari ir Ls 40.396,59, no kuras īpašuma izpirkšanas sumas un dažadi aizņēmumi iztaisa ap 50 %. Līdzšinejos darbibas gadus biedriba vienmēr noslēgusi ar atlikumu. Lauksaimniecibas kulturas pacelšanas laukā biedriba ir viena no aktivakām šāda veida organizacijām apkārtnē un var noderet par piemēru citām lauksaimniecibas biedribām. Biedribas rarbibu vada valde, kurā jau ilgus gadus darbojas vietejie pazīstamie lauksaimnieki R. Dzērve, O. Sālijums, J. Kungs, E. Upatnieks un J. Sebris. Arv. Ū.

Melioracijas priekšdarbu noteikumi un tarifs. Darbi japieteic L. L. Centralbiedribas Zemes kulturaš birojam rakstiski Pieteikumi brīvi no zīmognodokļa. Biroja adrese: Rigā, Baznicas ielā 4-a, tālrunis 27742. Pieteikto darbu izpildišanas kārtiba sekoša: vasarā un rudenī izdara techniskos lauka darbus, ziemā sastāda projektus un maksas aprēķinus, izgatavo planus un to novilkumus, bet pavasarī nosprauž pēc gataviem planiem rakšanai paredzetos grāvjs. Uz lauksaimnieku vēlešanos grāvju nospraušanu izdara ari citā laikā — skatoties pēc vajadzibas.

Darbus pieteicot, jauzdod atsevišķām saimniecibām zemes īpašnieka vārds un uzvārds, meliorejamā zemes gabala lielums un vēlamais darbu izpildišanas laiks, saimniecibas nosaukums un pagasts, tuvakā dzelzceļa stacija un attālums, tālrunis un pasta adrese.

Melioracijas darbus aprēķina, atskaitot valsts pabalstu, sekoši: par projekta uzņemšanu Ls 2,50 par ha, par noteku pētišanu, vaļeju un drenu grāvju nospraušanu pēc gatava projekta — Ls 5,— par klm. Vaļeju un drenu grāvju nospraušana bez iepriekšeja projekta — Ls 7,50 par klm., kulturtechniķa diena — Ls 5,—.

Mazakā maksa pie projekta uzņemšanas Ls 5,— un grāvju nospraušanas Ls 3,—.

Jauna biedrene. Savienibā „L. L. Centralbiedriba" uzņemta par biedreni Meijenieku kūdras ražotaju biedriba.

Sugas aitu audzetajus L. L. Centralbiedribas cūkkopibas-aitkopibas nodaļa lūdz laikā pieteikt šropširu un oksfordširu sugas jērus apzīmēšanai un ciltsapliecibu izrakstišanai. Japieteic nevien tīrsugas, bet ari mineto sugu krustojumi, sevišķi aitiņas.

Rigas mājturibas kursu jubileja. L. L. Centralbiedribas sarīkotiem Rigas mājturibas kursiem 9. aprilī pagāja desmit gadi kopš viņu nodibināšanas. Pirmie kursi atklāti 9. aprilī 1923. g. Kursu atklāšana sakrīt ar mājturibas izglītibas pirmsākumu Latvijā. No mājturibas mācibas iestādēm līdz tam darbojās vienigi Kaucmindes mājturibas skola. Pēc tam jau, 1923. g. rudenī, tiek atvērts Kaucmindes mājturibas seminars un mājturibas skolas Jelgavā un Ramkā, mājturibu kā mācibas priekšmetu ieved ari lauksaimniecibas skolās. Kursu mērķis — sagatavot lauksaimnieces saviem nama mātes uzdevumiem, lai pēc kursu beigšanas, atgriežoties atpakaļ mājās, viņas varetu tos ar sekmēm veikt. Tomēr pirmā kursu darbibas laikā nācās uzņemties ari mājturibas skolotaju sagatavošanu mājturibas un lauksaimniecibas skolām, jo citas mācibas iestādes viņu sagatavošanai vēl nebij.

Ar mājturibas ievešanu 6 kl. pamatskolās, rodās vajadziba sagatavot mājturibas pasniegšanai ari pamatskolu skolotajas, ko ari uzņēmās mājturibas kursi. Sākot ar 1925. g. pie 3 mēn. mājturibas kursiem katru vasaru notiek no 1—2½ mēn. gari **mājturibas kursi skolotajām.** Kursus beigušās skolotajas iegūst tiesibu pasniegt mājturibu pamatskolās. Lai dotu iespēju mācities mājturibu ari tām personām, kas par dienu aizņemtas darbā, pie 3 mēn. mājturibas kursiem atvērti 1929. g. 1½ mēn. gari majturibas vakaru kursi. Šos kursus apmeklejušas kā nama mātes, tā ari lielā skaitā ierēdnes un Rigā darbojošās skolotajas.

Pie kursiem periodiski tiek sarīkoti vēl dažadi īsi speciali kursi augļu un dārzaju konservešanā, auksto, veģetaro un zaļbaribas ēdienu gatavošanā.

Pagājušos 10 gados notureti 37 trīsmēnešu kursi ar 1401 audzekni, 17 mājturibas vakara kursi ar 371 audekni un 11 kursi pamatskolu skolotajām, kurus beigušas 648 skolotajas.

No īsakiem kursiem notureti 18 augļu konservešanas kursi, 12 aukstā galda un cepumu kursi, 7 veģetaro un zaļbaribas ēdienu kursi.

Pēdejos 3-mēnešu mājturibas kursus 8. aprilī beidza šādas audzeknes: A. Ābol no Sērmukšiem, E. Baron no Sērmukšiem, Ņ. Birjānis no Mālpils, M. Cīrul no Igaunijas Valkas, E. Čakarnis no Mārsnēniem, V. Dreiman no Rigas, M. Freiberg no Rigas, M. Gobiņ no Rankas, A. Gusār no Jaungulbenes, E. Kaņep no Zaubes, E. Kirštein no Jaunburtniekiem, Z. Ķūze no Jaunpiebalgas, A. Leitan no Kārķiem, P. Lancman no Lubanas, E. Malves no Bejas, M. Melder no Kūduma, H. Ozoliņ no Rembates, V. Priedit no Svētciema, V. Puriņ no Rembates, E. Puzul no Rankas, V. Prokofjeva no Džūkstes, E. Ruben no Sērmukšiem, R. Rikman no Skaņgales, M. Rizģis no Sāvienas, M. Sprancis no Sērmukšiem, V. Skrīvel no Umurgas, E. Štīpniek no Plāņiem, A. Vīgant no Vaidavas, E. Valcis no Rigas, L. Eichenberg no Zaļeniekiem, M. Kalve no Pļaviņām, L. Egle no Rundales, M. Steps no Lielvircavas, L. Silakaln no Rigas, M. Neiman no Zebrenes, E. Giebstel no Virānes, E. Irmlej no Rigas, M. Melnbārd no Skultes, E. Rubaum no Vaiņodes.

Saimnieciskās krizes laikā lauksaimniecibas kooperacijai pigriežama vislielakā uzmaniba. Saimnieciskās krizes laikā visās valstīs lauksaimniecibas pašdarbibas un kopdarbibas veicinašanai piegriež vislielako uzmanibu. Neviena valsts nežēlo līdzekļus, lai nostiprinatu tos pamatus, uz kuriem vienigi ir iespējama lauksaimniecibas normala attīstiba un viņas nozaru pareiza izveidošana. Latvija, turpretīm, ir gājusi pretejā virzienā. Tā piem. 1931./32. g. budžetā lauksaimniecibas kooperacijas veicinašanai bija atvēlēts Ls 51.800,—, bet tekošā 1932./33. g. budžetā šī suma tika samazinata uz Ls 37.500,—. Neskatoties uz tik lielu pabalsta samazinajumu, kāds nav noticis nevienā lauksaimniecibas nozarē, — nākošā 1933./34. g. budžetā lauksaimniecibas kooperacijas veicinašanai ievesti **tikai Ls 25.000,—!** Tas ir mazak kā 50 % no sumas, kāda bija gadu iepriekš! ... Itin kā jau pic mums kooperacija būtu par daudz labi izveidota!

Pēdejos gados radusies iespēja izvest sistematisku lauksaimniecibas kooperacijas veicinašanu, pamatojoties uz likumu par kooperativu obligatoriskām revizijām. Izdarot obligatoriskās revizijas, revidenti pārbauda kooperativu darbibu un norēķinus, iekārto grāmatvedibu un darbvedibu, palīdz sastādit gada pārskatus un dod aizrādijumus par kooperativa dažado pasākumu atmaksašanos. Tā kā ikviens kopejs saimniecisks pasākums var pastāvet un sekmigi darboties tikai

tad, ja viņa dalibniekiem ir cieša pārlieciba, ka ikkatrs no viņiem saņem pilnā mērā to, kas viņam no kopeja pasākuma pienākas, tad reviziju darbam ir vislielakā nozīme.

Lauksaimniecibas kooperacija veic konkretus saimnieciskus uzdevumus un tās nostiprināšanai un tālakizveidošanai nepieciešams sistematiski turpinat kooperativu reviziju darbu. Ievērojot to, ka lielakā daļa lauksaimniecibas kooperativu vēl saimnieciski vāji un tiem pašiem nav iespējams segt revizijas izdevumus pilnā mērā, L. L. Centralbiedriba iesniegusi budžeta komisijai lūgumu atvēlet, līdzigi kā to dara Finanču Ministrija priekš krāj-aizdevu sabiedribām, savstarpejām ugunsapdrošināšanas biedribām un patēretaju biedribām, — **Ls 12.500,—** lauksaimniecibas kooperativu obligatoriskām revizijām, palielinot šim nolūkam Zemkopibas ministrijas budžetu lauksaimniecibas kooperacijas veicināšanai no Ls 25.000,— līdz ša gada apmēram, t. i. uz Ls 37.500,—.

Priekuļu lauksaimniecibas vidusskolas absolventu sanāksme notiks 27. un 28. maijā — Priekuļos. Dienas kārtibā — kopejā sapulce, referats, Priekuļu iestāžu apskate un tuvināšanās vakars. Visi bijušie priekulieši laipni ielūgti.

Celmu un akmeņu spridzināšanas kursi. Celmu un akmeņu spridzināšanas kursus L. L. Centralbiedriba sarīko Rigā, Baznicas ielā 4-a, no 6.—8. maijam plkst. 15.30, un nevis no 22. līdz 24. aprilim, kā bija ziņots. Dalibas maksa: jaunsaimniekiem Ls 5,—, pārejiem Ls 10,—.

Kulturtechniķi jau darbā. L. L. Centralbiedribas zemes kulturas biroja kulturtechniķi pēc Lieldienām izbrauks uz grāvju nospraušanu un projektu uzņemšanu sekošā kārtibā: K. Krastiņš uz Zaubi, Mori, Mālpili, Jelgavu un Bausku; J. Upesleja uz Rigas-Skrīveru-Pļaviņu rajonu; K. Ziemelis uz Siguldu, Bīriņiem un Naukšeniem; K. Silenieks uz Mazstrauvi un Rozulu; P. Ozols uz Smiltenes apkārtni; E. Gunne uz Aluksnes apkārtni; A. Irbe — uz Mālpili, Raunu, Jaunlaiceni un Veclaiceni; A. Dreimanis un A. Jaunzems uz Madonas apriņķi; K. Valdens — uz Talsu un Tukuma apr.

Lēti cukurbiešu graizijumi. Valsts cukurfabriku birojs ziņo, ka vēl dabujami cukurbiešu grazijumi lielakā daudzumā Valsts Krustpils cukura fabrikā. Cena cukurbiešu grazijumiem, ņemot vērā pavasara laikā esošo lopbaribas trūkumu, nolikta ļoti zema — 3 ls tonnā, ieskaitot šai sumā iekraušanas izdevumus vagonā. Dzelzceļa pārvešanas maksu aprēķina pēc 21. tarifa klases (pēc pēdejā tar. klases). Izdarot pasūtijumus jaiemaksā:40 ls. Naudas izmaksas izdaramas Rigā, tek. pasta rēķ. № 4539, Latvijas bankā № 4330 un Latvijas bankas Jēkabpils nodaļas tek. rēķ. № 4211.

Valsts zvērinata mērnieka birojs. L. L. Centralbiedribas Valsts zvērinata mērnieka birojs atrodas Rigā, Baznicas ielā 4-a, tālrunis 22638. Birojs uzņemas izpildīšanai visus privatus darbus, paredzetus valdibas noteikumus par valsts zvērinatu mērnieku darbibu, — kā zemes vienibu uzmērīšanu, sadalīšanu, robežu atjaunošanu, robežu regulešanu, kopganibu sadalīšanu, jaunsaimniecibu un bijušo rentes māju galigo uzmērīšanu un t. t., attiecigo planu sastādīšanu un planu novilkumu pagatavošanu Valsts zemes bankas un citām vajadzibām.

Darbi pieteicami birojā personigi vai rakstiski. Pēdejā gadijumā sīki jauzrāda darba būtiba, saimniecibas nosaukums, atrašanās vieta, atstatums no tuvakās dzelzceļa stacijas, pasta adrese un tālruna numurs. Pēc mineto ziņu saņemšanas tiks paziņota darba izmaksa un iespējamais izbraukšanas laiks. Pieteiktie darbi tiek izpilditi un plani izgatavoti norunatos terminos pēc birojā izstrādatas takses jeb brīvas vienošanās — ari uz izdevigu nomaksu. Visadi padomi un paskaidrojumi zemes mērīšanas, dalīšanas un mantojumu nokārtošanas lietās — **par brīvu.**

Laukstrādnieku-lietaviešu ievēribai. No Lietavas konsulata L. L. Centralbiedribai paziņots, ka Lietavas valdibas iestādes no savas puses neliks nekādus šķēršļus tiem laukstrādniekiem, kuri no Lietuvas ienāk Latvijā un ari te paliek.

Lauksaimnieku un lauksaimniecibas organizaciju ievēribai. Uzlabojoties linu tirgus stāvoklim liniem valdiba garantejusi augstakas cenas, sakarā ar ko paredzama linu sējumu paplašināšanās. Paaugstinatās linu cenas nevien sedz ražošanas izdevumus, bet dod ari pārpalikumu, kas palielinajas ražojot augstvērtigaku linu šķiedru un paceļot līdzšinejās samērā zemās linu ražas.

Lauksaimniecibas un linkopibas izmēģinajumu stacijas un iestādes pēdejos gados rīkojot linu izmēģinajumus un noskaidrojot linu audzešanas, mērcešanas un apstrādašanas jautajumus, guvušas daudz jaunus un vērtigus norādijumus, kas nodrošina augstakas linu ražas un paceļ iegūtās šķiedras kvalitati. Tā kā ari lauksaimniekos modusies interese par linkopibu, aizrādam, ka Latvijas Linkopju Centralās savienibas linkopibas instruktori izbrauc bez maksas noturet kursus un priekšlasijumus par dažadiem linkopibas un lauksaimniecibas jautajumiem. Pieprasijumi izdarami mutiski un rakstiski Latvijas Linkopju Centralās savienibas birojā, Rigā, Dzirnavu ielā 68, tālr. 28644, norādot priekšlasijumu un kursu vietu, laiku un vēlamo tematu. Sabiedribas birojā instruktori sniedz visiem interesentiem sīku informaciju par visiem linkopibas un lauksaimniecibas jautajumiem.

Swarigakais paſchu ſemê.

Labas raſchas uſwiju zukurbeeſchu audſetajeem miniſtru kabinets ſamaſinajis no 35 proz. uſ **10** proz., pee kam ſcho **lehmumu** atteezinàs uſ wiſeem liſgumeem (ari agrak noſlehgteem). Pawiſam noſlehgs liſgumus ar kahdeem 16.500 audſetajeem par apm. 258.000 tonnam. Ja raſcha buhs laba, tad wirs ſchis normas no audſetajeem peenems 10 proz., t. i. wehl liſdſ 25.000 tonnas. Wahjas koprafchas gadijumâ eeſpehjams, ka zukurfabrikas no atſewiſchkeem laukſaimneekeem peenems zukurbeetes ar leelaku par deſmit prozenteem uſwiju.

Jaunu kihlu naudu un atlihdſibas takſi par patwaligu ganiſchanu uſ walſts waj priwatas ſemes apſtiprinajis ſemkopibas miniſtrs (ſkat. „Wald. Wehſtn.“ № 89). Par patwaligu ganiſchanu war peedſiht no 1. maija 1933. g. liſdſ 30. aprilim 1936. g. par katru ſirgu waj ragu lopu: augku dahrſos, apſehtos un apſtahditos ſaknu dahrſos pa 3 ls, neapſehtos waj nokoptos ſaknu dahrſos 1 ls, labibas, ahboliņa, ſahļu un zitos ſehtos laukos 2,50 ls, plawâs pirms ſeena gleuſchanas 2,50 ls nokoptos laukos, plawâs, papuwès, ganibâs un atmatâs 1 ls, liſdſ 10 g. wezos meſchu ſehjumos waj apſtahdijumos 2,50 ls, liſdſ 20 g. wezâs meſchaudſês 1,50 ls, zitos meſcha apgabalos 1 ls. Tapat atteeziga kihlu nauda noteikta zuhkam, kumeleem, teleem, aitam un putneem. Ja nodaritee ſaudejumi leelaki par ſchis takſes normam, tad ſemes ihpaſchneeks waj leetotajs war zelt wehl ſewiſchku praſibu par nodariteem ſaudejumeem, noſakot tos ar akti, kuras ſaſtahdiſchanai japeeaizina leezineeki-leetpratejs. Lopu atraſchanàs uſ ſwe ſchas ſemes, kaut ari beſ gana, uſſkatama par patwaligu ganiſchanu.

Soda prozenti par laikâ nenomakſateem ſehklas paradeem ſamaſinati no liſdſſchincjeem 12 proz. uſ 6 proz. gadâ.

Sweeſta peemakſas par dezembra mehneſi, kuru jaiſmakſà pawiſam 816.962 lati, ſahktas iſſuhtit 19. aprilî. Sinams trauzejums peemakſu iſſuhtiſchanâ ir tas, ka deeſgan daudſas koppeenotawas naw wehl ceſuhtijuſchas ſarakſtus pat par dezembri.

Pahrgroſijumus inſtrukzijâ par waiſlas bukku ſtaziju eerihkoſchanu ar walſts pabalſtu apſtiprinajis ſemkopibas miniſtrs noſakot, ka bukku pirkſchanai war iſleetot walſts pabalſtu, lihdſ 75% apmehrâ no pirkſchanas ſumas, nepahrſneedſot tomehr walſts pabalſta normas, kahdas ſemkopibas miniſtrija it ſeſcheem mehneſcheem uſ preekſchu noſaka katrai atſewiſchkai waiſlas bukku wehrteſchanas ſchkirai.

Waiſlas bukku uſnemſchana zilts grahmatâs nedaudſ groſita un turpmak warès uſnemt bukkus jau 16 mehneſchu wezumâ (lihdſ ſchim ne jaunakus par 18 mehn.), ja tee weſeligi un normali attihſtijuſcheeſ.

Paſeminat kartupeku zenu ſpirta raſchoſchanai nolehmuſi Saeimas budſcheta komiſija, uſdodot praktiſko iſpildiſchanu waldibai. Peenemts ari lehmums, ka turpmak ſpirta bedſinatawas nodobamas kooperatiwàm ſaweenibam, noorganiſejot kartupeku raſchotaju kooperatiwus.

Bekona eksports ſchi gada pirmâ zeturkſnî ſaſneedſis 700 tonnas jeb apm. 14.000 zuhkas pret apmehram 2.500 zuhkam (125 to.) pag. gadâ. Bekona eksports ſchogad tà tad paleelinajees 5½ reiſes. Tas ir garanteto apmeerinoſcho zenu eeſpaids.

Premijas beſdarbneekeem par ilgſtoſchaku ſaiſtiſchanos lauku darbos peenehmis miniſtru kabinets, atlaujot tautas labklahjibas miniſtrijai iſmaſat teem beſdarbneekeem, kas zaur noteiktàm laukſaimneeku organiſazijam ſalihgti pee lauku darbeem un pee weena ſaimneeka noſtrahdajuſchi wismaſ gadu — 50 ls, bet to paſchu laiku nodſihwojuſchi pee ne wairak ka 2 ſaimneekeem — 30 ls. Schahdu beſdarbneeku gimenu lozekli, ja ari tee aiſgahjuſchi uſ laukeem, ſanems katrs 25 ls, bet ne wairak kà 100 ls par wiſeem gimenes lozekleem kopâ. Tee beſdarbneeki, kas ſalihguſchi zaur tautas labklahjibas miniſtrijas noteiktàm laukſaimneeku organiſazijam no 1. maija lihdſ 1. ſeptembrim pee lauku darbeem, peħz pirmà mehneſcha noſtrahdaſchanas ſanems 7 ls.

Noguldijumu kopſuma kreditеeſtahdēs, kura pag. gada ſahkumâ bij noſlihdejuſi uſ 134 milj. ls, tagad deeſgan ſtrauji peeaug un ſaſneeguſi 156 milj. ls. Taſ paſchâ laikâ aiſdewumu ſumas kreditеeſtahdēs pawairojuſchàs uſ 524 milj. ls.

Maksajumi par aiſdewumeem laukſaimneezibai Walſts ſemesbankâ atleekami aiſdewumeem lihdſ 1500 ls apmehrâ par jau notezejuſcheem termineem un par 1933. un 1934. g. preekſchâ ſtahwoſcheem termineem, pee kam tomehr jamaksà 0,5 proz. gadâ bankas iſdewumu ſegſchanai. Atlikſee maksajumi nolihdſinami maksajumu ſkalas beigâs. Atteezigu likumprojektu finanſu miniſtrija jau eeſneeguſi Saeimai.

Paradu pahrjaunoſchanai luhgumus walſts ſemes bankai lihdſ aprila widum bij eeſneeguſchi apm. 15.000 laukſaimneeki, no teem 8.000 jaunſaimneeki, 4150 latgaleeſchi un 2600 wezſaimneeki. Peeteikumu terminſch iſbeidſas 1. maijà. Tad ari buhs redſams, zik pawiſam praſijuſchi paradu pahrjaunoſchanu un par kahdu ſumu. Lihdſſchinejee dati rahda, ka paradu pahrjaunoſchanâ wiſwairak manto jaunſaimneeki un latgaleeſchi.

Labibas paraugſchahwetawu eerihkoſchanu ſemkopibas miniſtrija ſekmès ar walſts pabalſtu iſneegſchanu. Pabalſtus dos laukſaimneeziſka rakſtura organiſazijam — ſemkopibas beedribam, koppeenotawam, kooperatiweem u. t. t. Ar pabalſtu palihdſibu eekahrtojamàm ſchahwetawam jabuht ugunsdroſchàm, pee kam ſchahwetawam war iſmantot ari eſoſchàs ehkas, tàs atteezigi peemehrojot ſchahwetawu wajadſibam. Atwehletais pabalſts newar buht leelaks par 50% no eerihkojamàs kaltes maksas aprehkina ſumas, nepahrſneedſot katrâ gadijumâ 2000 ls. Luhgums jaeſneedſ laukſaimneezibas pahrwaldei, peeweenojot ſekoſchas ſiņas: organiſazijas adreſi, kaltes planu un maksas aprehkinu, noraksti no organiſazijas beedru pilnſapulzes lehmuma kalti eerihkot, beſ tam kahdas perſonas pilnwarotas weſt pabalſta iſprafiſchanas ſarunas, pagaſta waldes apleezinatu ſtatutu noraksti, pahrſkatu par beedribas mantas ſtahwokli, kam peeder ſemes gabals un ehka, kur grib kalti eerihkot, un naudas maksajumu planu, no kura buhtu redſams, kà organiſazija tiks galâ ar maksajumeem lihdſ kaltes eerihkoſchanai. Pabalſta peeſchkirſchanas gadijumâ atteezigai organiſazijai janoſlehdſ ar laukſaimneezibas pahrwaldi lihgums par pabalſta ſumas kahrtigu iſleetoſchanu un ſchahwetawas iſmantoſchanas kahrtibu.

Muhſu ahrtirdſneeziba uſrahdijuſi iſtruhkumu ari martâ, kad imports ſaſneedſis 5,7 milj. ls, bet eksports tikai 4,4 milj., tà kà deſizits iſtaiſijis 1,3 milj. Schi gada pirmà zeturkſchņa bilanze bijuſi loti nelabwehliga: 17,7 milj. ls importa kopſumai pretim ſtahw tikai 13,7 milj. ls eksporta, tà kà iſtruhkums ſaſneedſ 4 milj. ls jeb turpat 30 proz. no eksporta ſumas. Schi ahrtirdſneezibas paſiwitate nepeezeeſchami janowehrſch, jo Latwijai naw nekahdas eeſpehjas eewest no ahrſemem prezes par leelaku ſumu, kà ta iſwed. Eeilgſtot ſchahda parahdiba neiſbehgami noweſtu pee lata kurſa ſabrukſchanas un loti ſmageem ſaimneeziſkeem ſareſchgijumeem.

Zementa iſſneegſchanu neſanemto buhwkoku weetâ uſſahkuſi ſemkopibas miniſtrija zaur rajonu buhwtechnikeem. Teeſibas ſanemt zementu ir tikai teem laukſaimneekeem, kuri naw ſanehmuſchi waj neſanems wineem uſ atweegloteem noteikumeem peenàkoſchos buhwkokus ehku zelſchanai. Zementu iſſneegs neſanemto buhwkoku 4/5 takſes wehrtibâ, rehkinot 6 ls par kub. metru, bet muzu zementa (170 kg. netto) aprehkinot 10 ls. Laukſaimneekeem, kas wehlas ſanemt zementu, jaiſnem pagaſta waldè atteezigs protokols, kas apleezina teeſibas ſanemt zementu buhwkoku weetâ, un ar ſcho protokolu jagreeſchas pee weeteja buhwtechnika. Schogad warès apmeerinat tikai agrakos eeſneegumus uſ 10.000 muzam zementa, un, warbuht, ſinamu daļu jauno peeprafitaju, jo preekſchroku zementa ſanemſchanâ dos: 1) laukſaimneekeem, kas ehkas ſahkuſchi jau zelt, waj ſagatawojuſchi wiſus buhwmaterialus un 2) teem, kas zeł ugunsdroſchas ehkas.

Leeko ſtarpneeku ſkaits pilſehtàs audſis ari pag. gadâ, jo ſtatiſtika rahda, ka Rigâ ſchi gada ſahkumâ bijuſchi pawiſam 13.211 tirdſneezibas uſnehmumu, t. i. par 111 wairak, kà gadu eepreekſch. Ruhpneezibas uſnehmumu ſkaits Rigâ ſamaſinajees no 3868 uſ 3756.

Milſigas ſumas repreſentè ari pilſehtu paſchwaldibas budſcheti, kuri 1932. g. iſtaiſijuſchi 59.890.632 latus. Tà kà walſts budſchets 1932./33. g. ir nepilns 150 milj. ls leels, tad pilſehtu paſchwaldibu budſcheti ſaſneedſ 40 proz. no walſts budſcheta ſumas. Rigas pilſehtas budſchets wees pats iſtaiſa 43,5 milj. ls un audſis lihdſ pat pagahjuſcham gadam (1928. g. tas bijis 35,1 milj. ls leels).

Walſts muiſchas zentru ir pawiſam 94, no kureem walſts pate apſaimneeko 26, bet 68 iſnomà daſchadàm organiſazijam un privatperſonam. Iſnomatee muiſchu zentri dod walſtij 142.934 ls ſkaidra eenahkuma gadâ, waj zaurmehrâ 15 ls no hektara ſemes kopplatibas.

Zukurbeeſchu raſchoſchanas iſdewumi peħz walſts zukurruhpneezibas pahrwaldes eewahkтàm ſinam 1931./32. ſaimneez. gadâ bijuſchi Semgalè zaurmehrâ 716,26 ls uſ ha, pee kam tee ſadalijuſchees ſchahdi: darba ſpehks 348,59 ls (48,11%), mehſlojums 176,09 ls (25,16%), ſehkla 49,78 ls (6.95%), amortiſazijas 23,91 ls (3,34%), pahrejee iſdewumi 121,89 ls (16,44%). Walſts ſtatiſtiſkà pahrwalde aprehkina, ka 1932. g. raſchoſchanas iſdewumi iſtaiſijuſchi 634.70 ls uſ ha. Iſejot no ſcheem ſkaitleem war aprehkinat, kahdas pee daſchada raſchas augſtuma ir zukurbeeſchu paſchiſmaksas.

Jautajumi un atbildes.

Jautajums № 29. 1) Eſmu nowehrojis, ka paraſtà galdneeku lihme „lahtſchplehſis" negrib labi turet ſalihmetus ſlola dehlus (peem. galda wirſa). Eſmu dſirdejis, ka preekſch ſloleem, ſcheem eſot ſawadaki lihme jaſagatawo, bet kà ihſti, naw iſdewees noſkaidrot. 2) Waj Putnina aukſtlihme wiſpahr ir deriga galdneezibâ? 3) Kahda beize un pultura (no kahdàm ſaſtahwdaļam) buhtu jaleeto ſlola galdam un krehſleem, lai ſlols neſaudetu ſawu ihpatnejo krahſu un iſſkatu. Waj nepeezeeſchams poras pildit un ar ko? 4) Waj latweeſchu walodâ par augſchâ mineteem jautajumeem ir dabujamas kahdas grahmatas?

W. St. P. brihwprahtigais koreſpondents Kalſnawâ.

Atbilde. 1) Slola un ſcha koku lihmeſchanai naw janem kaulu lihme, bet labakà ahdu lihme, kura pareiſi pagatawota loti làbi tura ari ſcha un ſlola koku. Sinams, kokam wajaga buht tihram un ſauſam. 2) Aukſtlihme nebaidas no mitruma un tadehl ta ſewiſchki ceteizama tahdu koka daļu lihmeſchani, kuràm jaſtahw mitrâ weetâ waj pat ſem klajas debeſs. 3) Beizes krahſa war buht loti daſchada. Ta jaiſwehlas atkaribâ no ta, kahdu nokrahſas toni preekſchmetam grib dabut. Weikali, kuri beizi pahrdod, dod lihdſ ari pamahzibu, kà beize ſagatawojama un leetojama. Poras naw japilda. 4) Latweeſchu walodâ par ſcheem jautajumeem grahmatu naw. J. S.

Jautajums № 30. Zaur weetejo peenſaimneeku S-bu paſuhtiju mahkſligos mehſlus, bet Tſchiles ſalpetra weetâ ſanehmu natron ſalpeteri. Waj natron ſalpeters ari tik pat ahtri ſchkihſtoſchs, kà Tſchiles ſalpeters un waj leetojams kà wirsmehſlojums? Abonents J. E.

Atbilde. Tſchiles un natronſalpeters peħz ſawa kimiſkà ſaſtahwa weenadi, tikai pirmais ir dabas produkts ar daſchadeem blakus peemaiſijumeem, kamehr otrais ir mahkſligs raſchojums. Abu mehſloſchanas lihdſekļu eedarbiba weenada un tambehl war leetot tiklab weenu, kà otru. Natronſalpeters ſchkihſt tikpat ahtri, kà Tſchiles ſalpeters un weenlihdſ noderigs wirsmehſlojumam. W.

Jautajums № 31. Gows 22 mehneſchus weza nahza pirmo reiſi ſlauzama. Atneſchanàs bija gruhta, telſch ſtipri leels. Peħz atneſchanàs gows apmehram weenu nedeku zehlàs augſchâ tikai ar palihdſeſchanu; peħt tam zehlàs pati. Wehlak netika ſlimojuſi. Otrreiſ ſlauzama nahza ſcha gada aprika mehneſi peħz 278 gruhſnibas deenam. Laktazijas periods beidſàs 30 deenas preekſch atneſchanàs. Atneſchanàs bija ſtipri gruhtaka kà pirmo reiſi. Telſch bija ſtipri leels un brangs. Tagad gows nezelas. Patreiſejais meeſas ſtahwoklis labs, ari ehſtgriba laba. Baribu paſneedſ tſchetras reiſes deenâ. Kas buhtu darams, lai gows neaudſetu tik leelu teku? Kà ahrſtet ſlimo gowi mahjas lihdſekleem? J. M., Plahnos.

Atbilde. Leelakà waj maſakà mehrâ war panahkt augla audſeſchanas maſakus apmehrus, ja gruhſnu gowi otrâ gruhſneezibas periodâ nebaro intenſiwi, bet tai wairak eeſpehju kuſtetees un ilgaku laiku ſlauz, aiſlaiſchot to zeeti tikai kahdas 3 nedeļas pirms atneſchanàs. Gows nezelſchanàs peħz atneſchanàs ir jau daudſ nepatihkamaka parahdiba. Jt beeſchi ſchahda parahdiba eerodas peħz gruhtam dſemdibam, it ſewiſchki peħz leela branga teļa iſwilkſchanas. Zehloni neſpehjai uſzeltees meklejami kaulu trauſlumâ waj kruſta ſaſpeeſchanâ ar leelu augli. Ahrſteſchana jaeewada, atkaribâ no ſlimibas zehlona. Ja ſcho ſlimigo parahdibu buhtu radijuſchi guhſchu un kruſtu ſaſpeedumi un to muſkuļu ſteegru iſſtihwejumi, tad ceteizams buhtu minetàs kermena dakas 3 reiſes deenâ maſet ar kahdu zeetu lupatu waj ſalmu wihſchki, tàs pirms berſeſchanas aptraipot ar kahdeem kairinoſcheem ahrſtneezibas lihdſekleem, ka kamparſpirtu, terpentinu, ſajauktu ar uhdeni 1 : 10, oſchamo ſpirtu u. z. Slimais kuſtonis jaehdina ar ſpehzigu baribu un paſneedſot lihdſ ar baribu trihs tſchetras reiſes deenâ ſchahdu pulweri pa ehdamai karotei: Natr. chlorat. 360,0, Natr. sulfuric. 180,0, Calcium phosphor. 75,0, pulw. rad. gentianae 50,0 un pulw. Calami 50,0.

Beſ tam japeegreeſch ſewiſchka wehriba gows kopſchanai. Galwenàm kahrtam jagahdà par peteļkoſchi mihkſteem un ſauſeem pakaiſcheem. Slimà gows wairakas reiſes deenâ ſaudſigi japahrwelk no weeneem ſahneem uſ otreem, lai lihdſ ar to waretu nowehrſt ſlimàs gows ſahnu iſguleſchanu. Ja ſlimà gows mehgina uſzeltees, tad tai pee uſzelſchanàs japeepalihdſ. Nedrihkſt ſpehji pazelt kuſtoni, bet tas jaiſdara pamaſitèm ar dweeļu waj wirwes palihdſibu un ar diwu zilweku peepalihdſibu. Jt ſewiſki jauſkata, ka pee gows pazelſchanas to tahdâ ſtahwoklî kahdu laiku peepaturetu un nelaiſtu tuhliņ walâ, jo zitahdi gows waretu kriſt un pahrlauſt guhſchu waj kahju kaulus.

Wet. ahrſts K. Atrens.

Saturs.

Laukſaimneeziba.

1. **Premiju atalgojums laukſaimneezibâ.** A. Upmalis.

Kas noteek ahrſemês.

Alfa.

Semkopiba.

2. **Pawaſara ſemes darbi laukos weidojami atkaribâ no apſtahkleem.** Doz. J. Apſits.
3. **Linu audſeſchana.** Agr. P. Dreimanis.
4. **Neaiſmirſtiſim mehſlus ari ahbolinam.** J. Maſurs.

Laukkopja atſihmes.

Jota.

Augu aiſſardſiba.

5. **Waſaraju ſehklas kodinaſchana.** Agr. H. Eglite.
6. **Daſchi nowehrojumi par linu ruhſeſchanu.** Agr. P. Dreimanis.
7. **Augu aiſſardſibas kalendars.** J. Sm.—
8. **Kà paglahbt augu kokus un ogulajus no ſlimibam.**

Dahrſkopiba.

9. **Augu koku paſchſterilitate.** R. Muzeneeks.
10. **Leetoſim kuhdru augu dahrſos.** J. Kl.
11. **Mani nowehrojumi koſchuma dahrſinâ.** E. Mangulinſch.

Lopkopiba.

12. **Kà iſſargatees no gowslopu bakam un kà tàs apkarot.** Wet. ahrſts K. Ahtrens.

Lopkopja peeſihmes.

Wita.

Peenſaimneeziba.

13. **Sweeſta tirgus martâ.**

Buhwneeziba un technika.

14. **Rindſehjmaſchinas apgreeſchanas razionaliſeſchana.** J. Balſars.

No dſihwes dſihwei.

15. **Rindſehjmaſchinas pakakritenu ſkrahpji.** J. Balſars. Ar 1 ſihm.

Beedribu dſihwe. Swarigakais paſchu ſemê.

Jautajumi un atbildes.

Jſdeweja: **Latwijas Laukſaimneezibas Zentralbeedriba.** Atbildigee redaktori: agr. **J. Blumbergs** un agr. **J. Gudrabs.**
Drukats Latwijas Laukſaimneezibas Zentralbeedribas drukatawâ, Rigâ, Baſnizas eelâ Nr. 4a.

F. M. Jelgavas un Krustpils cukura fabrikas

pārdod sekošus ražojumus:

1) Cukurbiešu graizījumus — lētākā un izdevīgākā lopbarība.

Cena Ls 3.— par 1 tonnu, ņemot uz vietas vezumiem, vai franko vagons Krustpils cukura fabrika.

Graizījumi vēl dabūjami tikai Krustpils cukura fabrikā.

2) Filtrpreskaļķi — zemes mēšlošanai.

Cena Ls 0,50 par tonnu, ņemot uz vietas vezumiem, un Ls 1.— par 1 tonnu franko vagons Jelgavas vai Krustpils cukura fabrika.

3) Melase — Ls 40.— par tonnu, ņemot uz vietas fabrikās.

Cukurbiešu graizījumus un filtrpreskaļķus izsūta vagonos sabērtā veidā ne mazāk par vagona kravu.

Cukurbiešu graizījumu dzelzsceļa veduma maksa stipri pazemināta.

Tuvākas ziņas sniedz:

1) Valsts cukura fabriku birojā, Rīgā, l. Smilšu ielā № 1/3 dz. 7, tāļr. 20739.,
2) Jelgavas cukura fabrikā, tāļr. Jelgavā 393 un
3) Krustpils cukura fabrikā, tāļr. Krustpilī № 91.

Kaucmindes mājturības seminārā

audzēkņu uzņemšana nākošam mācības gadam notiks 6. maijā š. g. Lūgumraksti, pievienojot gatavības apliecību, vecuma zīmi un īsu dzīves aprakstu, jāiesniedz līdz 5. maijam š. g. Tuvākas ziņas un pieteikšanās Baznīcas ielā № 4-a, dz. 6. Tāļr. 26317.

Latvijas Lauksaimniecības Centrālbiedrība.

Aukstā galda, cepumu, veģetāro un zaļbarības ēdienu gatavošanas kursus

sarīko Rīgā, no 2.—20. maijam š. g.

Pieteikšanās Baznīcas ielā 4-a, dz. 6. Tāļr. 26317 no plkst. 9—15, **Ārpusskolas izglītības nodaļā.**

Latvijas Lauksaimniecības Centrālbiedrība.

Valsts zvērināta mērnieka birojs

Rīgā, Baznīcas ielā Nr. 4-a, tāļrunis 22638.

Birojs uzņemās izpildīšanai visus privātus darbus, paredzētus Valdības noteikumos par valsts zvērinātu mērnieku darbību, — kā zemes vienību uzmērīšanu, sadalīšanu, robežu atjaunošanu, robežu regulēšanu, kopganību sadalīšanu, jaunsaimniecību un bijušo rentes māju galīgo uzmērīšanu un t. t., attiecīgo plānu sastādīšanu un plānu novilkumu pagatavošanu Valsts zemes bankas un citām vajadzībām.

Pieteiktie darbi tiek izpildīti un plāni izgatavoti norunātos termiņos pēc birojā izstrādātas takses jeb brīvas vienošanās — arī uz izdevīgu nomaksu.

Visādi padomi un paskaidrojumi zemes mērīšanas, dalīšanas un mantojumu nokārtošanas lietās par brīvu.

Latvijas Lauksaimniecības Centrālbiedrība.

Stipra būs tikai vienota piensaimnieku kooperācija

Latvijas Piensaimniecības Centrālā Savienība